

ស្រ
1,2
2525

បេតិកភណ្ឌបុរាណវិទ្យា

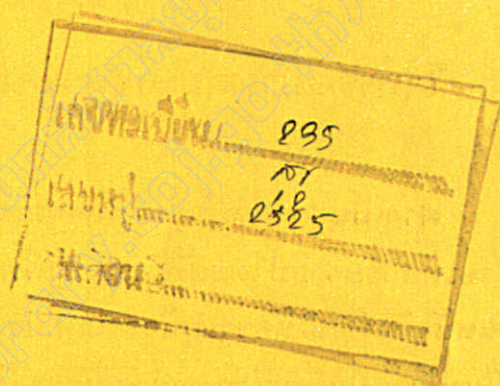
ស្រ

1,2

2525

47

ที่ระลึก

พิธีเปิดอาคารที่ทำการ

ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๒๕

พระราชดำรัส

ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ศาลเป็นสถาบันอันสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในบรรดาประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ผู้พิพากษาทุกท่านคงจะได้ระลึกถึงความสำคัญในหน้าที่ ที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นอย่างดีที่สุดแล้ว และในเวลาเดียวกัน ก็เป็นที่หวังว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานของศาล จะได้ช่วยกันส่งเสริมให้ผู้พิพากษาได้มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้มีหลักประกัน และได้รับความคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพ โดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน

คลังข้อมูลวิทยานิพนธ์
(www.lib.cru.coj.go.th)

คำขวัญ

ในโอกาสที่ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ได้มีทำการแห่งใหม่ โดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานในพิธีเปิดครั้งนี้ ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนนั้น นอกจากจะประกอบด้วยผู้พิพากษาต้องมีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม และมีการวางตนให้เหมาะสมแก่การเคารพนับถือของผู้อื่นแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยมีอาคารสถานที่อันโอโถงสะดวกสบายและสะอาด เพื่อให้จะได้อำนวยความสะดวกและความสบายใจให้แก่ผู้ที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมอีกด้วย สำหรับองค์ประกอบประการแรกเรามีอยู่พร้อมแล้ว ส่วนองค์ประกอบประการหลัง กระทรวงยุติธรรมก็ได้พยายามดำเนินการอยู่เป็นประจำทุกปี ดังจะเห็นได้จากอาคารหลังใหม่ของศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์หลังนี้

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ ผมขออวยพรให้อาคารหลังใหม่ของศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์มั่นคงยั่งยืนเป็นศรีสง่าแก่จังหวัดสุรินทร์ และพี่น้องชาวจังหวัดสุรินทร์สืบไป และขอให้ท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ท่านผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลฝ่ายธุรการทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญ มีสุขภาพแข็งแรง เพื่อจะได้เป็นกำลังแก่ศาลและกระทรวงยุติธรรมสืบไป

(นายบัญญัติ สุธำรง)

ประธานศาลฎีกา

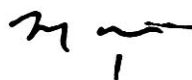

คำขวัญของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ศาลยุติธรรมได้รับสมญาว่า เป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยประชาชนมิได้เคยผิดหวังต่อการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนจากศาลยุติธรรมแต่ประการใด

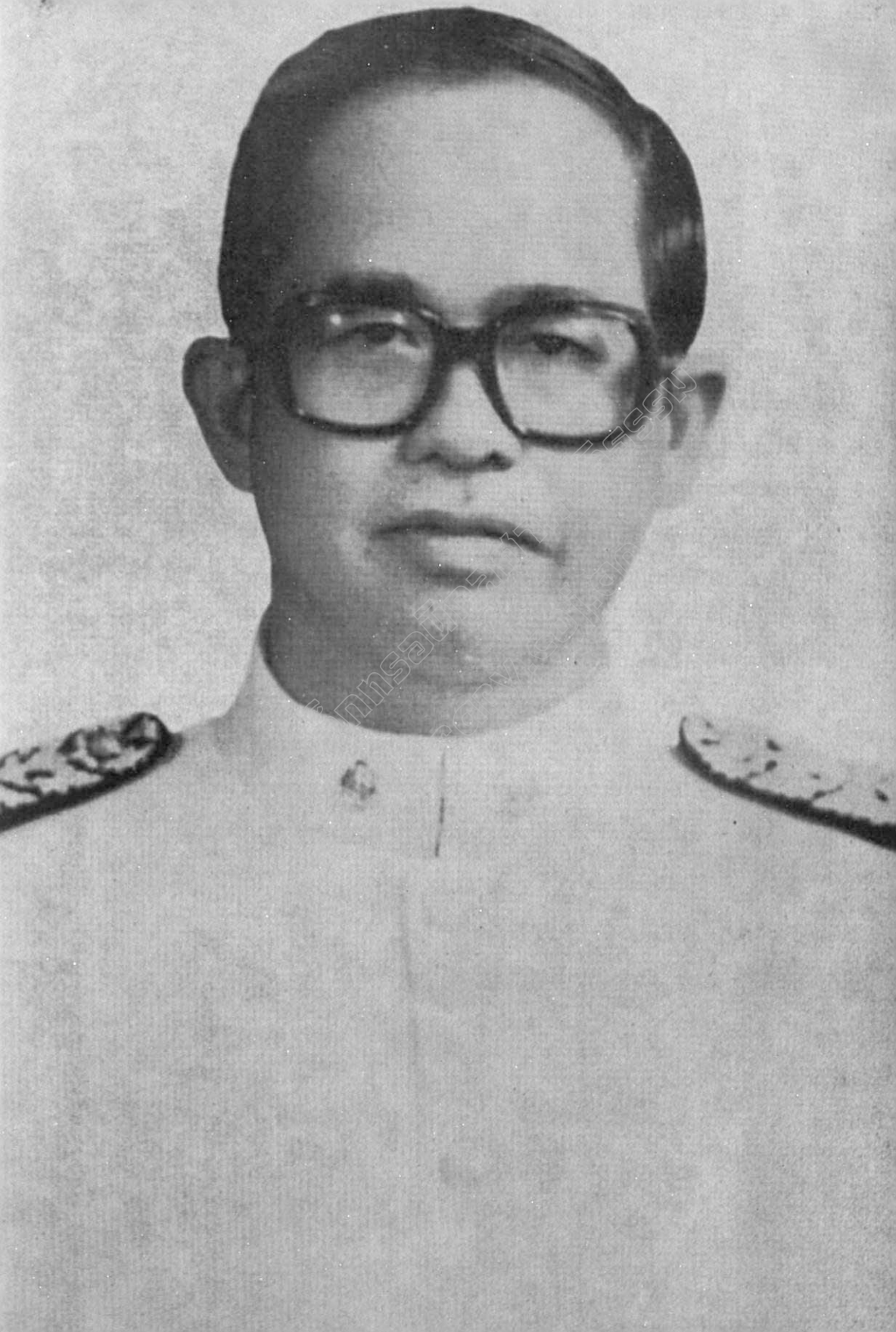
ศาลจังหวัดสุรินทร์ เป็นสถาบันของศาลยุติธรรมแห่งหนึ่ง ซึ่งดำรงไว้ซึ่งความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนตลอดมาในช่วงระยะเวลาอันยาวนาน เมื่ออาคารศาลต้องชำรุดทรุดโทรม กระทรวงยุติธรรมก็ได้ดำเนินการจัดสร้างอาคารศาลให้ใหม่ เพื่อจะใช้เป็นสถานที่ในการประศาสน์ความยุติธรรมให้กับประชาชนต่อไป

จึงเป็นที่เชื่อได้ว่า การบริหารงานราชการของศาลจังหวัดสุรินทร์จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทุกระดับเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความศรัทธาของประชาชนให้ถาววยั่งยืนสืบไป

(นายมารุต บุนนาค)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

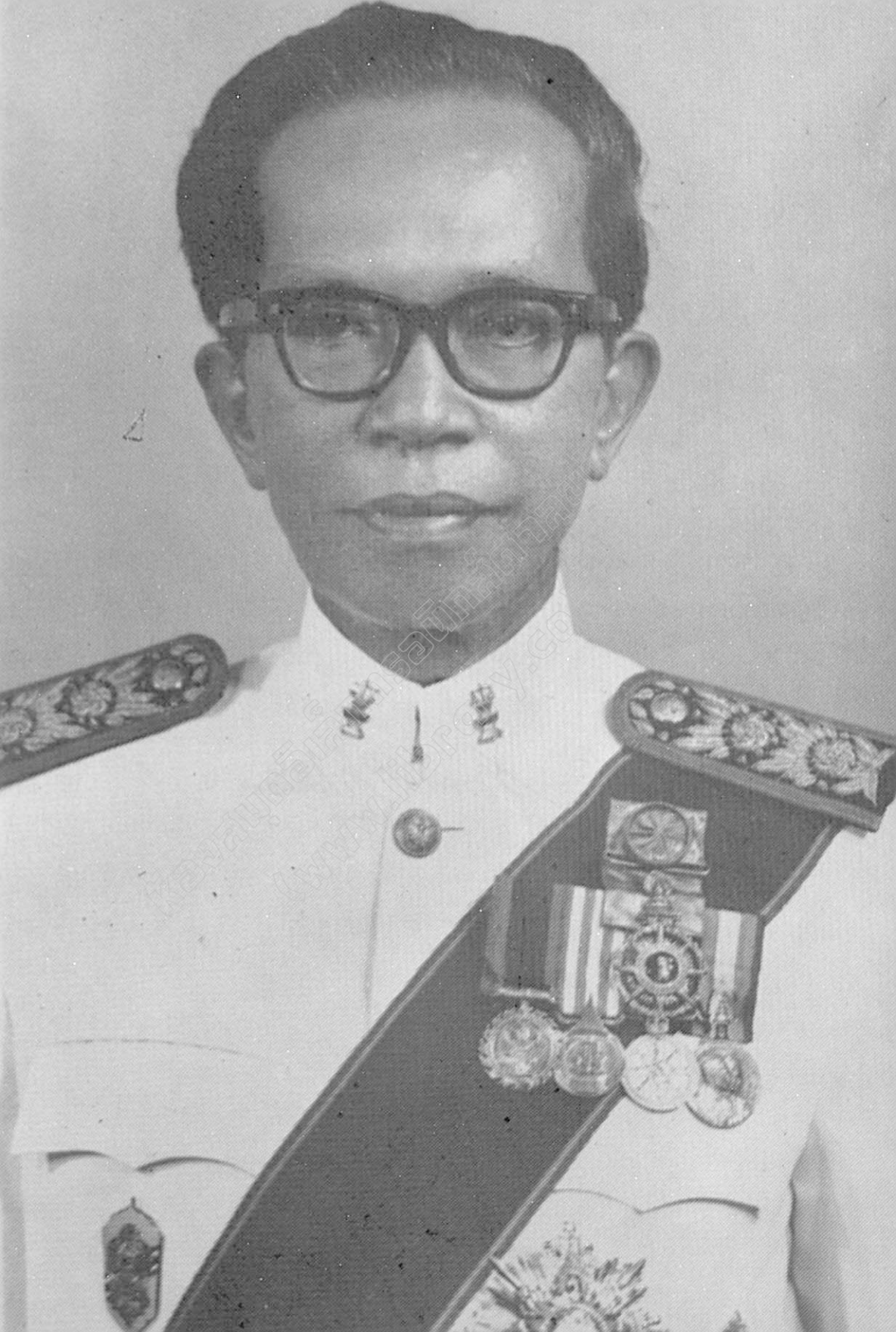
คำขวัญ

กระทรวงยุติธรรมมีนโยบายที่จะดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลที่ชำรุดทรุดโทรม และคับแคบขึ้นใหม่ และได้ดำเนินการอยู่เป็นประจำทุกปีตลอดมาตามกำลังเงินงบประมาณ อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์หลังเดิมนั้น แม้จะซ่อมแซมต่อเติมห้อง ผู้พิพากษาและห้องพิจารณาเพิ่มขึ้น ที่ยังทรุดโทรมกับแคบ ไม่เพียงพอแก่การที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ตามที่ควร กระทรวงยุติธรรมจึงได้จัดสร้างอาคารที่ทำการศาล จังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ขึ้นใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เปิดทำการได้ในวันนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการก่อสร้างให้สำเร็จเรียบร้อยลงด้วยดี อาคารที่ทำการศาลที่ส่งงานกว้างขวางสามารถอำนวยความสะดวกและเป็นระเบียบเรียบร้อยในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลอันเป็นการสนับสนุนกิจการ ศาลยุติธรรมส่วนกลาง แต่จุดประสงค์อันสำคัญยิ่งของการศาลยุติธรรมก็คือการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลทุกท่านจะได้ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยเสมอหน้ากันสืบไป

๙๙

(นายศิริ อติโพธิ์)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

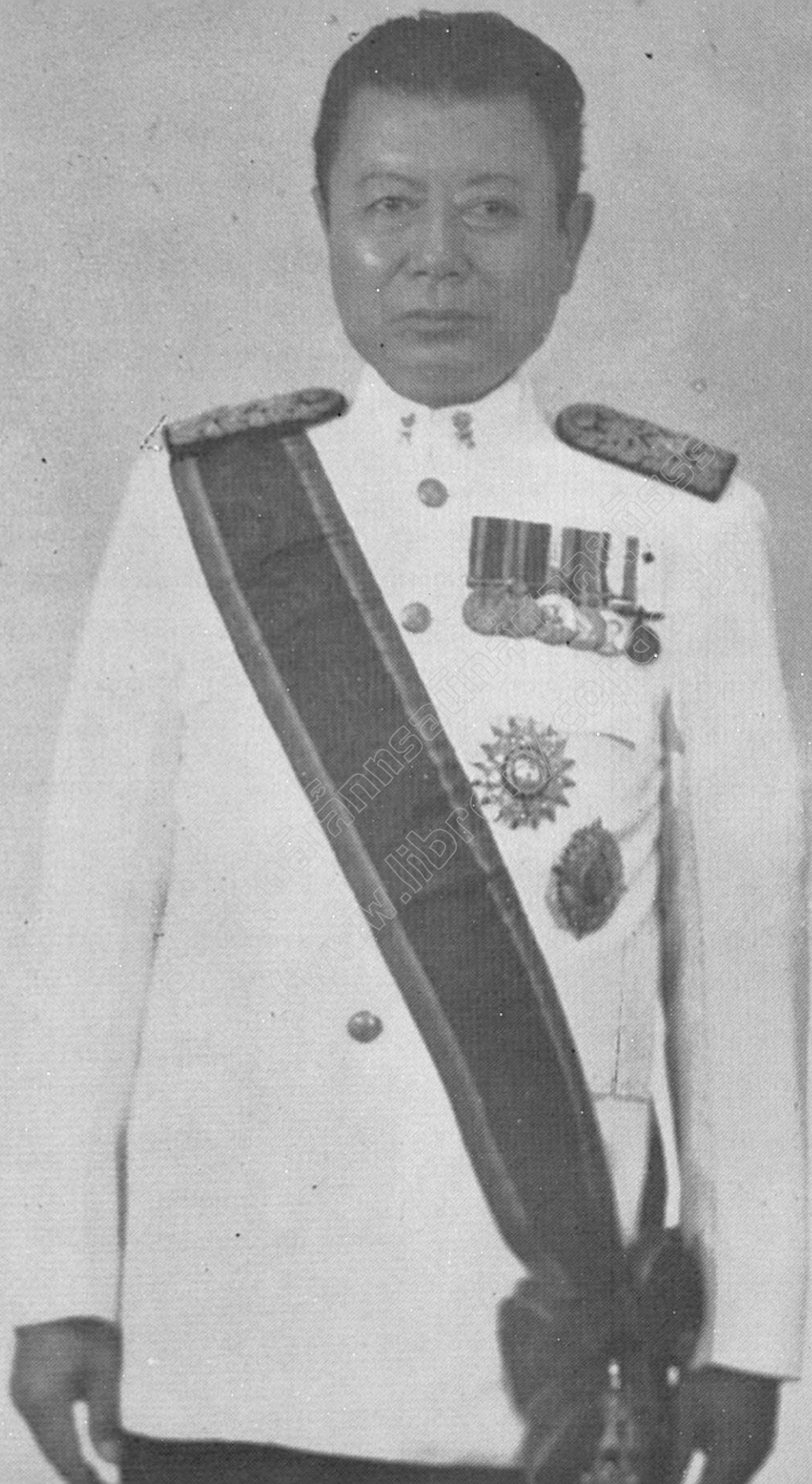
คำขวัญ

ศาลยุติธรรมได้ทำหน้าที่พิพากษาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปราศจากอคติธรรม ศาลยุติธรรม
นี้ย่อมเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง

(นายไพจิตร วิเศษโกสิน)

อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๖

เมื่อผมยังเป็นเด็ก จำได้ว่า ศาลจังหวัดสุรินทร์เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวอยู่ตรงที่สร้างบ้านพักหัวหน้าศาลจังหวัดในปัจจุบัน ต่อมาได้รับงบประมาณสร้างเป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียวได้สูงเปลี่ยนแปลงสถานที่มาก่อสร้างตรงที่สร้างศาลปัจจุบัน รูปแบบไม่ค่อยจะสวยงามนักสถานที่คับแคบ ดูไม่เหมาะสมที่ควรจะเป็นศาลสถิตย์ยุติธรรม

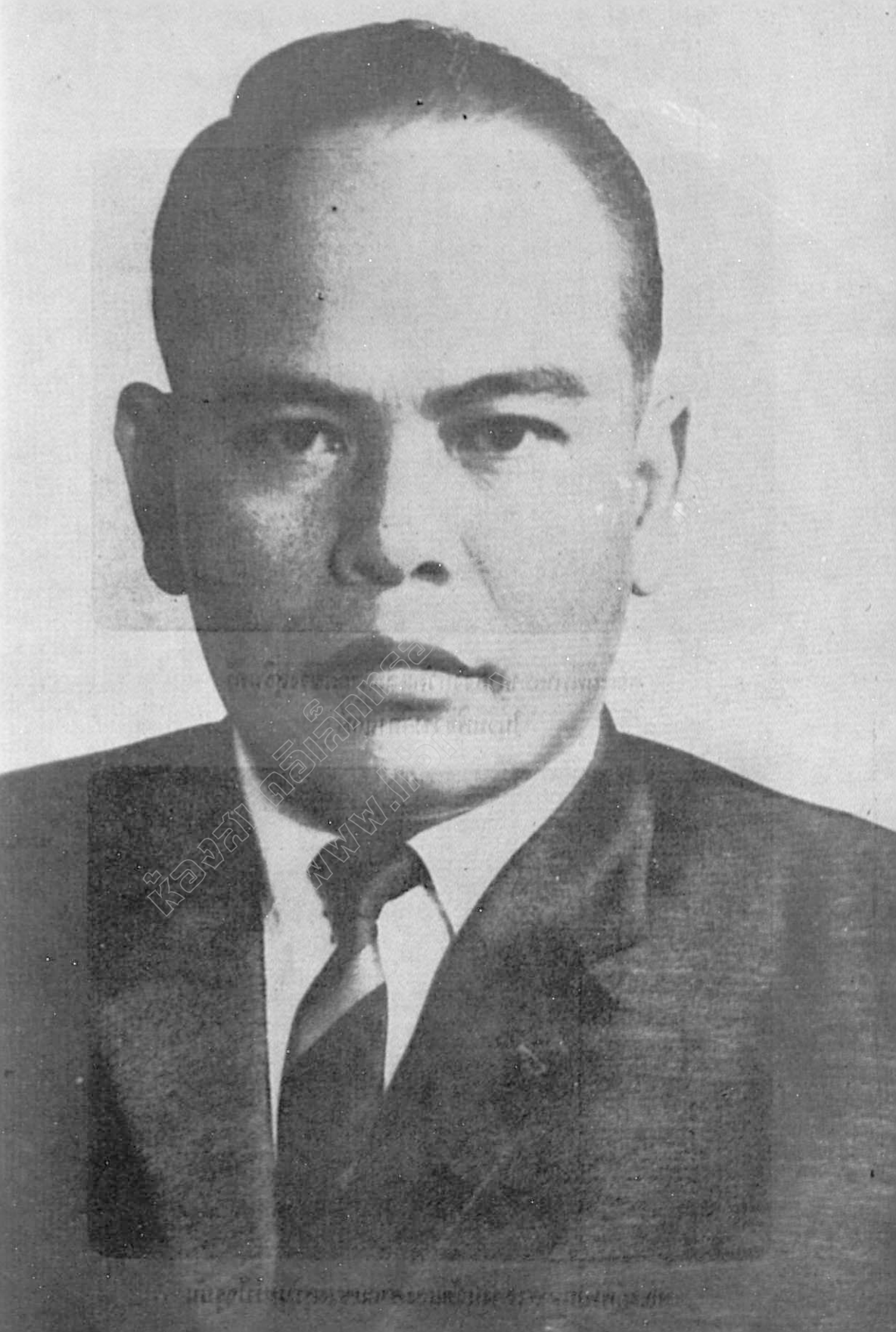
ศาลหลังใหม่เป็นอาคารมีรูปแบบศิลปะไทย ความเป็นที่ตั้ง ทั้งศาลจังหวัดและศาลแขวง ตัวอาคารโอ่อ่า บริเวณกว้างขวาง สวยงาม ซึ่งผมได้มีส่วนในการแก้ปัญหาเรื่องการจัดหาสถานที่แลกเปลี่ยน เพื่อขยายพื้นที่ให้พอที่จะทำการก่อสร้างศาลหลังใหม่นี้ด้วย ในฐานะที่ผมเป็นคนสุรินทร์ในขณะนั้นคิดแต่เพียงว่า ถ้าไม่สามารถจัดหาที่แลกเปลี่ยน ก็ไม่สามารถที่จะก่อสร้างศาลใหม่ได้ และต้องคิงบประมาณ แทนที่จะได้อาคารศาลหลังใหม่ให้มีขนาดพอกับปริมาณงานในด้านที่จะบริการประชาชนทางอรรถคดีความ ตามกระบวนการยุติธรรมที่สวยงาม เป็นศรีสง่าแก่เมือง คงจะรอต่อไปอีก ไม่นานจะได้เมื่อใด แต่เมื่อหาสถานที่แลกเปลี่ยนได้แล้ว ผมกลับถูกญาติพี่น้องชาวสุรินทร์บา ส่วนคำขนิพนธ์ว่า ผมเป็นคนทำให้มีการก่อสร้างบ้านพักในบริเวณหนองยาว โดยถมที่สูงทำให้ถนนแคบขยายไม่ได้ เกิดความเดือดร้อนในการสัญจรไปมา ทั้งนักเรียน และคนทั่วไป ก็ได้แต่อดและนั่งด้วยความอึดอัดใจ เพราะความบกพร่องอันนี้มิได้เกิดจากการกระทำของผม เพราะผมได้กำหนดและวางแผนไว้แล้ว เพียงแต่มิได้เป็นไปตามที่กำหนด ซึ่งจะต้องแก้ไขกันต่อไป และจะต้องทำให้ได้ เพื่อความสะดวกของประชาชน

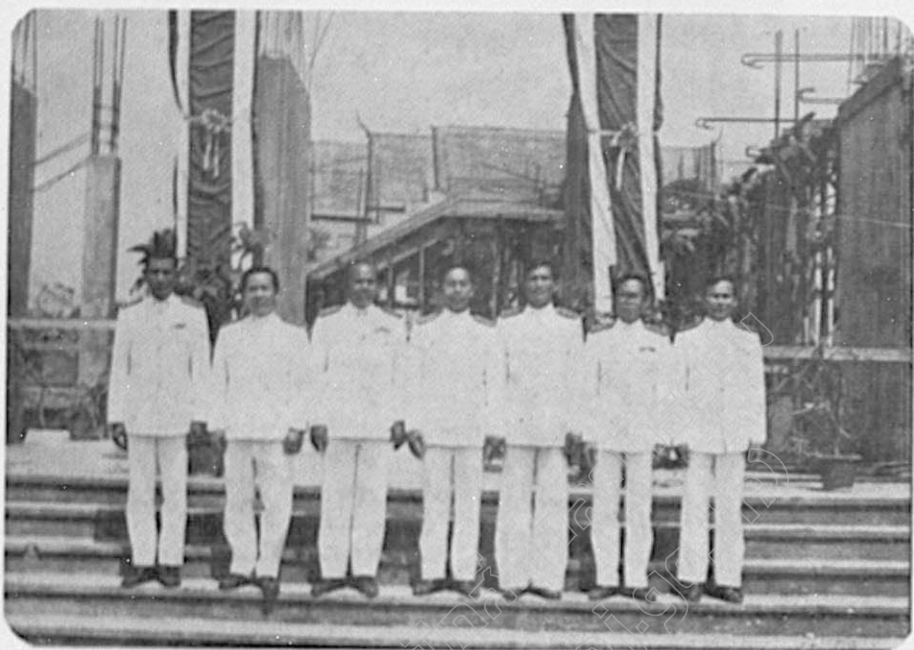
อย่างไรก็ตาม ผมก็ตั้งใจ และภูมิใจ ที่สุรินทร์ได้อาคารศาลที่สวยงาม เป็นศรีแก่เมืองสุรินทร์

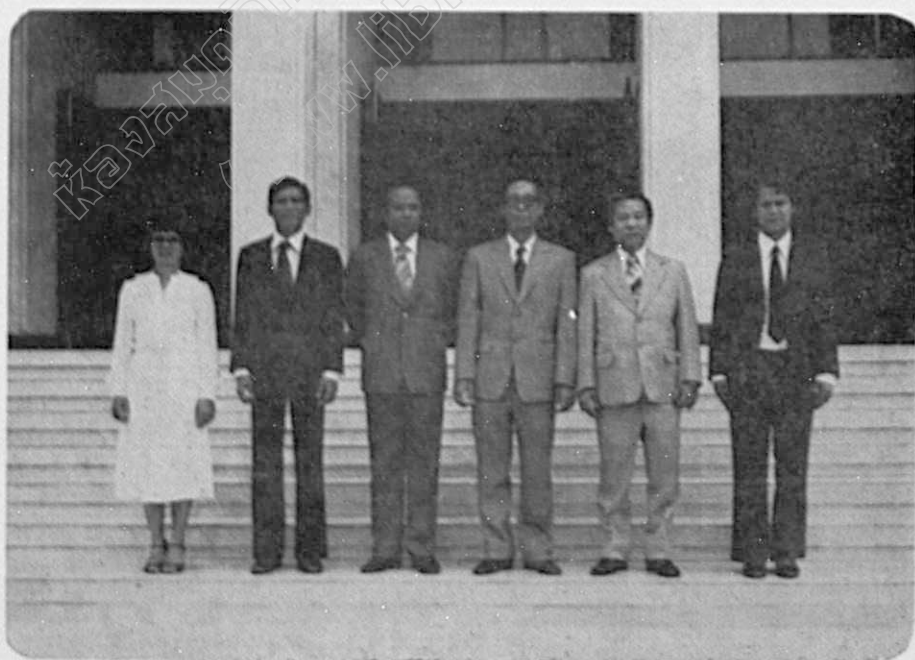
นายเสมอ มุลสาตร์

ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์

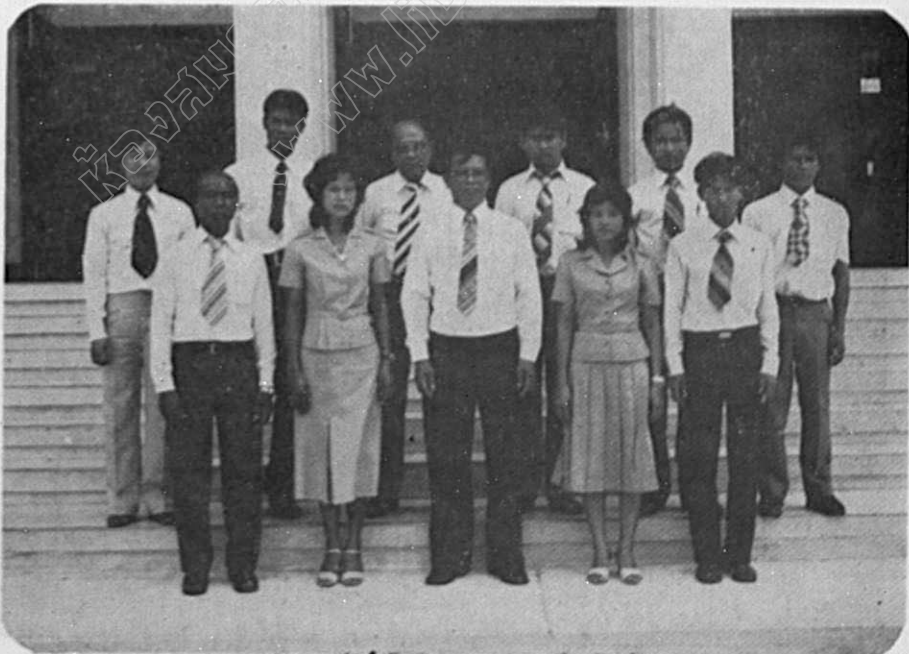
คณะผู้พิพากษาศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์
ในวันพิธีวางศิลาฤกษ์

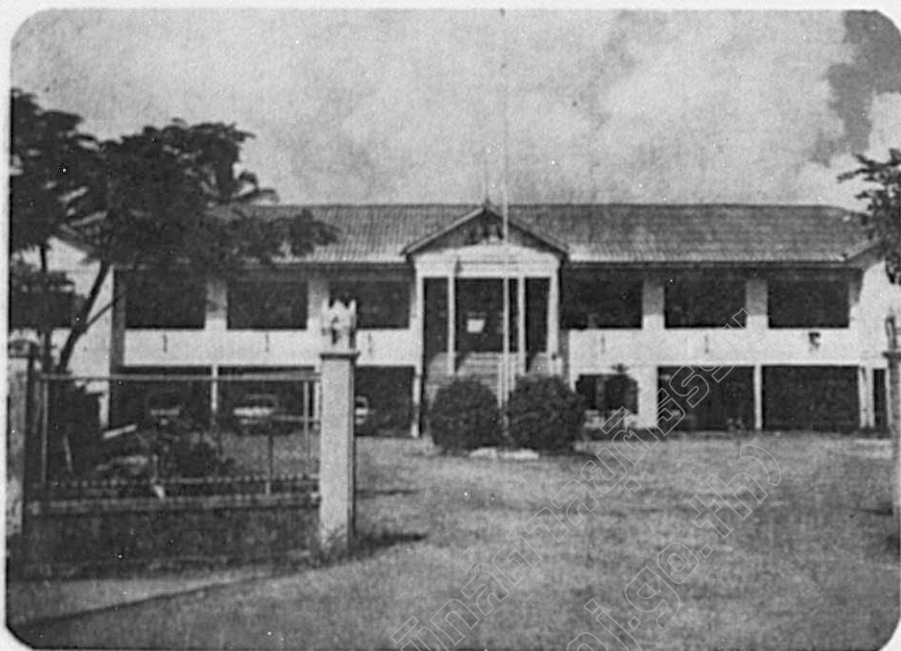
คณะผู้พิพากษาศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ปัจจุบัน

ข้าราชการธุรการศาลจังหวัดสุรินทร์

ข้าราชการธุรการศาลแขวงสุรินทร์

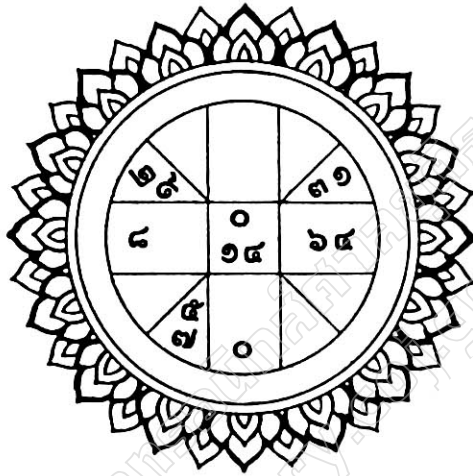
อาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์หลังเดิม

อาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์หลังใหม่

ดวงฤกษ์

ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

สุติกาล ณ ๕ ๘ ๓ คำ ปวอก

วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524

เวลา 11.55 น. — 12.20 น.

ลัคนาสถิตยราศี พฤษภ 10 เกาะจตุตมะ นวาศ 3

หุติยตริยางค์ 4 เสวยโรหิณี นักษัตฤกษ์

ประกอบด้วย ภูมิปาโล แห่งฤกษ์

ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

งบประมาณค่าก่อสร้างเป็นเงิน 19,545,500 บาท

เริ่มก่อสร้าง เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2522

แล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2525

นายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานพิธีวางศิลาฤกษ์
เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2524

นายมารุต บุณนาศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานพิธีเปิดอาคาร
เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2525

คณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง

นายนิยม ติวตานนท์

นายไพจิตร วิเศษโกสิน

นายอำพัน สุวรรณรัตน์

นายสุทิน ไชยชาญ

นายกอบเกียรติ รัตนหานิช

นายเชื้อ เขียวรัตนกุล

นายอาทร สิทธิเวช

อธิบดีผู้พิพากษาศาล 3

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุรินทร์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์

สถาปนิกพิเศษ ผู้แทนกรมโยธาธิการ

ผู้ประสานงาน

นายไพบุลย์ จิระสุนทร

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท

ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง

ผู้ควบคุมการก่อสร้าง

นายฉอ้อน สมพงษ์

นายสันทัต เข้มลักษณะเลิศ

ดำเนินการก่อสร้างโดย

บริษัท รุ่งเรืองนครชัยก่อสร้างจำกัด

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายนิยม ตีรุตานนท์ อธิบดีผู้พิพากษามาตร 3
ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์
ณ วันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ 2524

ขอประทานกรวณ เว้น ทานรฐมนตรว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและข้าราชการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ตลอดจนข้าราชการฝ่ายอื่น รวมทั้ง
ทนายความ พ่อค้า และประชาชนชาวจังหวัดสุรินทร์ รู้สึกเป็นเกียรติและปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่
ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาล
จังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ ท่ามกลางท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มาร่วมงานในวันนี้

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุรินทร์ หลังเดิมเป็นอาคารชั้นเดียวได้ทุนสูง หลังคามุงกระเบื้อง
สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2493 จนบัดนี้เป็นเวลา 31 ปี เดิมมีห้องพิจารณาคดีรวม 4 ห้อง ต่อมา พ.ศ.
2500 เมื่อได้จัดตั้งและเปิดทำการศาลแขวงสุรินทร์จึงได้ต่อเติมชั้นล่างเป็นห้องธุรการของศาลแขวง
สุรินทร์ และได้ตัดแปลงเป็นห้องผู้พิพากษากับห้องพิจารณาคดีของศาลแขวงสุรินทร์ อย่างละ 1
ห้อง และใน พ.ศ. 2508 ก็ได้มีการต่อเติมห้องผู้พิพากษาและห้องพิจารณาเพิ่มขึ้นอีก ตัวอาคารมี
สภาพเก่าชำรุดทรุดโทรม ภายในตัวอาคารและห้องพิจารณาคดีเล็กและคับแคบ ไม่สะดวกแก่การ
พิจารณาพิพากษาอรรถคดี ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และ ไม่เหมาะสมกับสภาพบ้านเมือง ในปัจจุบัน
กระทรวงยุติธรรมจึงได้ดำเนินการของบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวง-
สุรินทร์ขึ้นใหม่ และได้รับอนุมัติเงินงบประมาณให้ก่อสร้างได้ตามที่ขอ

ในการก่อสร้างนี้ เนื่องจากอาคารที่จะก่อสร้างใหม่มีความยาวกว่าเดิม เป็นเหตุให้กินเนื้อที่
เข้าไปในที่ดินซึ่งก่อสร้างบ้านพักของนายแพทย์ใหญ่สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักของ
คลังจังหวัดสุรินทร์ และผู้ช่วยอีกรวม 3 หลัง แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงสาธารณสุขและ

กระทรวงการคลังให้รื้อถอนบ้านพักดังกล่าวออกไปและมอบที่ดินให้สร้างอาคารศาลที่ขยาย ออกมา โดยกระทรวงยุติธรรมมอบที่ดินพร้อมบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์เป็นบ้านพักคลัง จังหวัดสุรินทร์ และสร้างบ้านพักชดเชยมอบให้นายแพทย์ใหญ่สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ และผู้ช่วยคลังจังหวัดสุรินทร์ ในที่ดินราชพัสดุและการที่อาคารศาลที่ก่อสร้างใหม่ต้องทำการก่อสร้างในที่เดิมโดยรื้ออาคารเก่าออก ศาลจังหวัดสุรินทร์ก็ได้รับความเอื้อเฟื้อจากผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ให้ยืมที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ บางส่วนเป็นที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ชั่วคราวในระหว่างทำการก่อสร้างอาคารใหม่ นอกจากนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกรมโยธาธิการในการออกแบบอาคารและส่งนายช่างมาควบคุมการก่อสร้างด้วย

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ที่ก่อสร้างใหม่เป็นอาคารตึก 2 ชั้นหลังคาทรงไทย ขนาด 10 บัลลังก์ กว้าง 28.65 เมตร ยาว 90.20 เมตร ก่อสร้างพร้อมบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักผู้พิพากษา 2 หลัง บ้านพักจำศาล 1 หลัง และบ้านพักนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักผู้ช่วยคลังจังหวัดสุรินทร์อีก 2 หลัง บริษัทรุ่งเรืองนครชัยก่อสร้างจำกัด เป็นผู้ประมูลรับเหมาก่อสร้างในราคารวมทั้งสิ้น 19,545,500 บาท กำหนดก่อสร้างแล้วเสร็จตามสัญญาภายในวันที่ 19 พฤษภาคม 2524 ซึ่งต่อมามีเหตุขัดข้องจึงได้ขยายเวลาออกไปอีก 270 วัน

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้โปรดประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาคารศาลสถิตยุติธรรม ในอันที่จะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป.

คำกล่าวตอบ

โดย

นายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์
ณ วันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ 2524

ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค 3 และท่านผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ที่กำลังก่อสร้างใหม่ในวันนี้

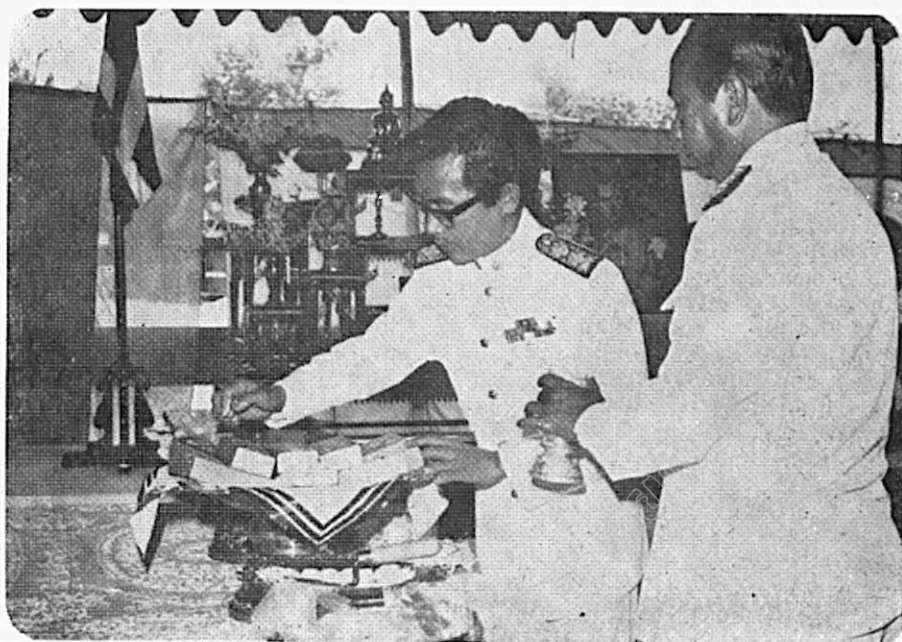
กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า อาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรส่วนมากก่อสร้างกันมาเป็นเวลานาน ย่อมชำรุดทรุดโทรมคับแคบไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติราชการ สมควรก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้ศาลมีที่ทำการอันเหมาะสม สว่างงามสมกับ เป็นสถานที่ประสิทธิ์ ประสาทความ ยุติธรรม แก่ประชาชน และให้ผู้พิพากษามีบ้านพักเหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ จึงได้วางโครงการ และดำเนินงานก่อสร้างบูรณะอาคารที่ทำการศาล และบ้านพัก ให้สำเร็จลุล่วงไปตามโครงการ ที่กำหนดไว้และตามกำลังเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติตลอดมา

สำหรับอาคารที่ทำการศาลจังหวัด และศาลแขวงสุรินทร์หลังเดิม เป็นอาคารชั้นเดียวสร้างมา 31 ปี มีขนาดเล็กคับแคบทั้งเก่าและชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา จึงเป็นการสมควรที่จะได้สร้างอาคารศาลขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับที่ใช้เป็นที่ทำการศาลสถิตยุติธรรม ขอให้ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค 3 และคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้โปรดช่วยกันเอาใจใส่ควบคุมดูแลให้การก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีสมตามความมุ่งหมายของทางราชการ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง กรมโยธาธิการ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ข้าราชการทุกฝ่าย และท่านผู้มีเกียรติที่มีส่วนช่วยเหลือในการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ และมาร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์ไว้ ณ โอกาสนี้

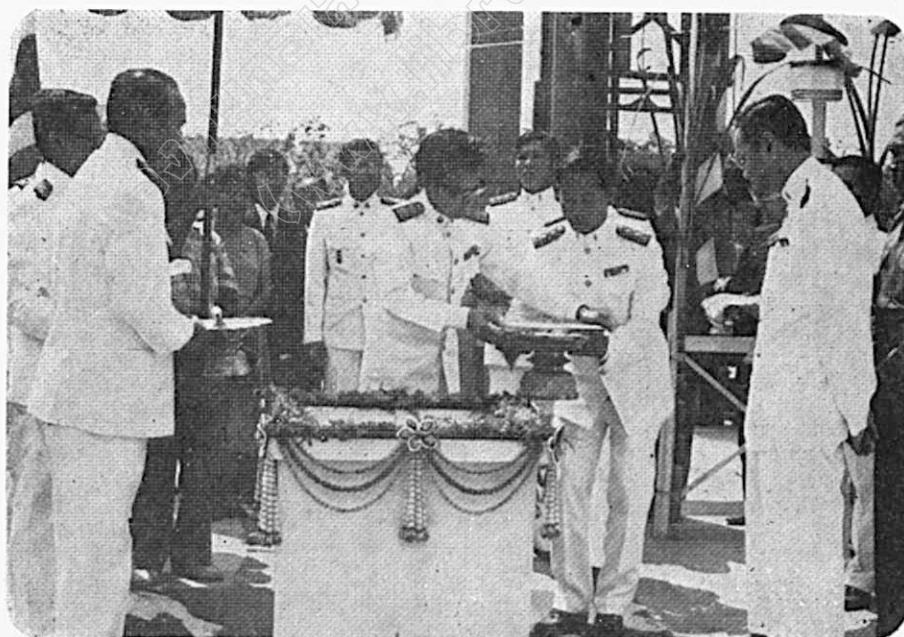
บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นสุภฤกษ์มงคลกาลแล้ว ข้าพเจ้าจะได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ที่กำลังสร้างใหม่นี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดดลบันดาลให้การก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ดำเนินไปโดยเรียบร้อยสมความปรารถนา เพื่อจะได้ใช้เป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป.

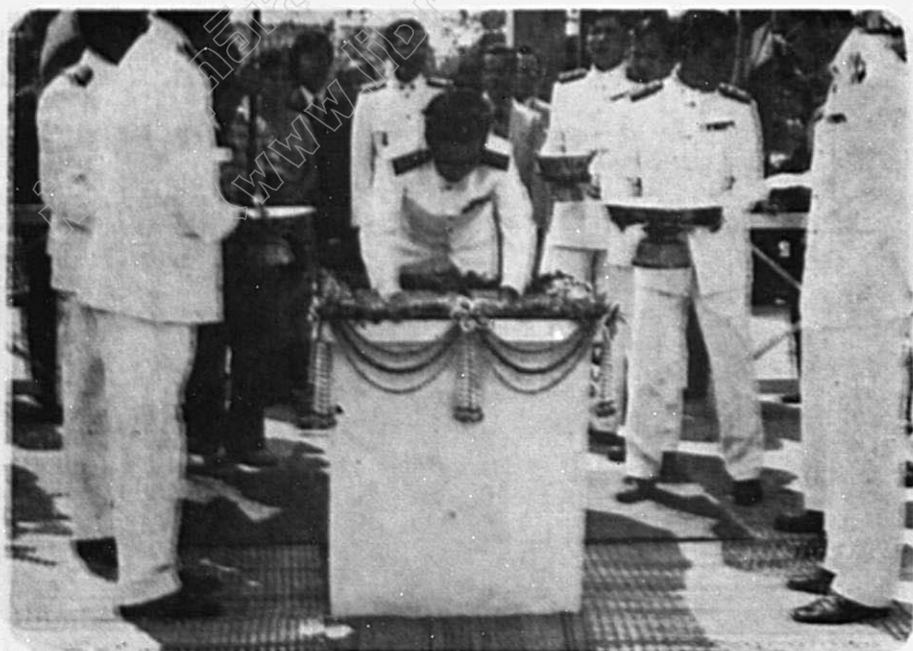
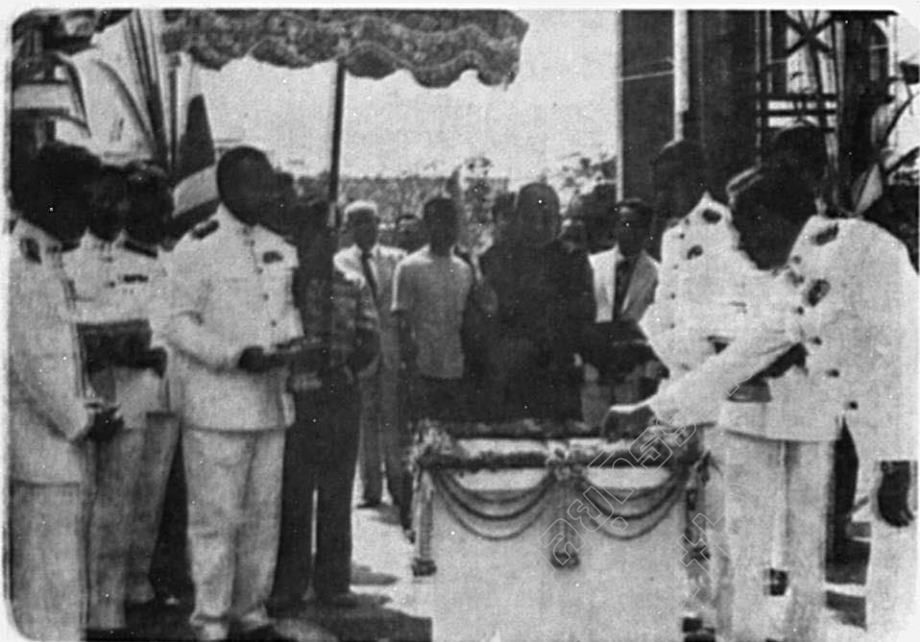
ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)

พิธีวางศิลาฤกษ์ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

12 กุมภาพันธ์ 2524

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายไพจิตร วิเศษโกสิน อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๓

ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

ณ วันพฤหัสบดีที่ 29 เมษายน 2525

ขอประทานกราบเรียน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและข้าราชการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ ตลอดจนข้าราชการทุกฝ่าย รวมทั้ง ทนายความ พ่อค้าและประชาชนชาวจังหวัดสุรินทร์ รู้สึกเป็นเกียรติและปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัด และศาลแขวงสุรินทร์ ท่ามกลางผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มาร่วมงานในวันนี้

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุรินทร์ หลังเดิมเป็นอาคารชั้นเดียวได้ถุนสูง หลังคามุงกระเบื้อง สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2493 จนบัดนี้เป็นเวลา 31 ปี เดิมมีห้องพิจารณาคดีรวม 4 ห้อง ต่อมา พ.ศ. 2500 เมื่อได้จัดตั้งและเปิดทำการศาลแขวงสุรินทร์จึงได้ต่อเติมชั้นล่างเป็นห้องธุรการของ ศาลแขวงสุรินทร์ และได้ดัดแปลงเป็นห้องผู้พิพากษากับห้องพิจารณาคดีของศาลแขวงสุรินทร์ อย่าง ละ 1 ห้อง และใน พ.ศ. 2508 ก็ได้มีการต่อเติมห้องผู้พิพากษาและห้องพิจารณาเพิ่มขึ้นอีก ตัว อาคารมีสภาพเก่าชำรุดทรุดโทรม ภายในตัวอาคารและห้องพิจารณาคดีเล็กและคับแคบ ไม่สะดวก แก่การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและไม่เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมจึงได้ดำเนินการของงบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาล จังหวัดและศาล แขวงสุรินทร์ขึ้นใหม่ และได้รับอนุมัติเงินงบประมาณให้ก่อสร้างได้ตามที่ขอ

ในการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลใหม่ จำเป็นจะต้องใช้ ที่ดินบริเวณก่อสร้างบ้านพักนาย แพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักคลังจังหวัดสุรินทร์ 1 หลัง และบ้านพักผู้ช่วย คลังจังหวัดสุรินทร์ 2 หลัง ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขและกรมบัญชีกลางได้อนุญาตให้กระทรวง

ยุทธธรรมหรือถอนบ้านพักดังกล่าวเพื่อก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ได้ โดยกระทรวง
ยุทธธรรมมอบที่ดิน พร้อมบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แขวงสุรินทร์เป็นบ้านพักคลังจังหวัดสุรินทร์
และสร้างบ้านพักตามแบบมาตรฐานข้าราชการระดับ 7—8 จำนวน 1 หลัง ชดเชยเป็นบ้านพัก
นายแพทย์ใหญ่สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ และก่อสร้างบ้านพักตามแบบมาตรฐาน ข้าราชการระดับ
5—7 จำนวน 2 หลัง ชดเชยเป็นบ้านพักของผู้ช่วยคลังจังหวัดสุรินทร์ ในที่ดินราชพัสดุและ
อาคารที่ทำการศาลหลังใหม่ต้องทำการก่อสร้างในที่เดิมโดยรื้ออาคารเก่าออก ศาลจังหวัดสุรินทร์
ก็ได้รับความเอื้อเฟื้อจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ให้ใช้ที่ทำการองค์การ บริหารส่วนจังหวัด
สุรินทร์บางส่วนเป็นที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ชั่วคราวในระหว่างการก่อสร้างอาคาร
ใหม่ นอกจากนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกรมโยธาธิการในการออกแบบอาคารและส่งนาย
ช่างมาควบคุมการก่อสร้างด้วย

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ที่ก่อสร้างใหม่นี้เป็นอาคารตึก 2 ชั้น และ 3
ชั้น หลังคาทรงไทย ขนาด 13 บัลลังก์ กว้าง 33.00 เมตร ยาว 97.20 เมตร ก่อสร้างพร้อม
บ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักผู้พิพากษา 2 หลัง บ้านพักจำศาล 1
หลัง และบ้านพักนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ 1 หลัง บ้านพักผู้ช่วยคลังจังหวัดสุรินทร์อีก
2 หลัง โรงจอดรถยนต์ 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง พร้อมทั้งถมดินทำรั้ว กับถนนลานจอดรถ-
ยนต์คอนกรีตเสริมเหล็ก บริษัทรุ่งเรืองนครชัยก่อสร้างจำกัด เป็นผู้ประมูลรับเหมาก่อสร้างในราคา
รวมทั้งสิ้น 19,545,500 บาท และได้ดำเนินการก่อสร้างมาจนแล้วเสร็จ

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงยุติธรรม ได้โปรดประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ เพื่อเป็น
ศิริมงคลแก่อาคารศาลสถิตยุติธรรมในอันที่จะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป.

คำกล่าวตอบ

โดย

นายมารุต บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์

ณ วันพฤหัสบดีที่ 29 เมษายน 2525

ท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล 3 และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า อาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรส่วนมากก่อสร้างกันมาเป็นเวลานาน ย่อมชำรุดทรุดโทรมคับแคบไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติราชการ สมควรก่อสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้ศาลที่มีทำการอันเหมาะสมสว่างงามสมกับเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน และให้ผู้พิพากษามีบ้านพักเหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ จึงได้วางโครงการและดำเนินงานก่อสร้างบูรณะอาคารที่ทำการศาลและบ้านพักให้สำเร็จลุล่วงไปตามโครงการที่กำหนดไว้ และตามกำลังเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติตลอดมา ตามรายงานของท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล 3 ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่าอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ได้ทำการก่อสร้างมานาน มีสภาพชำรุดทรุดโทรมและคับแคบไม่สะดวกแก่การปฏิบัติราชการ และการติดต่อของประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์ กระทรวงยุติธรรมจึงได้เสนอของบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลหลังใหม่ และได้รับอนุมัติงบประมาณตามที่เสนอ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาเห็นอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ตลอดจนบ้านพักได้ก่อสร้างสำเร็จเรียบร้อย มีความสว่างงาม ข้าพเจ้าขอขอบคุณกระทรวงสาธารณสุข กรมโยธาธิการ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ และท่านผู้มีเกียรติที่มีส่วนช่วยเหลือในการก่อสร้าง ตลอดจนท่านที่ได้มาร่วมในพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ไว้ ณ โอกาสนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นสุกฤกษ์มงคลกาลแล้ว ข้าพเจ้าขอประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาล

จังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ ขออาราธนาคุณพระศรีวิรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากล
โลก ได้โปรดดลบันดาลให้อาการแห่งนี้สถิตสถาพรยั่งยืนนาน เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม
แก่ประชาชนสืบไป.

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

ประวัติศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

นางสาวบุณล ศรีกนก

นักอักษรศาสตร์ 5

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

ก่อนที่จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของศาลจังหวัดสุรินทร์ ขอกล่าวถึงประวัติความเป็นมาทางการปกครองก่อนพอสังเขป เพื่อที่จะได้เข้าใจเกี่ยวกับการศาลยุติธรรมเบื้องต้นก่อนหน้าที่จะมีการจัดการศาลยุติธรรมแบบใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมืองสุรินทร์เป็นหัวเมืองในภาคอีสานตั้งขึ้นแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสุริยวงษ์ เมื่อ พ.ศ. 2302 และคงมีฐานะเช่นนี้เรื่อยมาจนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พ.ศ. 2433 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองหัวเมืองในภาคอีสานเป็น 4 กองใหญ่ เมืองสุรินทร์มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก ถูกจัดให้ขึ้นอยู่กับเมืองลาวพวนตะวันออกเป็นครั้งแรก ต่อมาใน พ.ศ. 2434 ได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้าเป็นมณฑลอีกครั้ง คราวนี้เมืองสุรินทร์ถูกรวมขึ้นอยู่กับมณฑลลาวทวาย กรมหลวงพิชิตปรีชากรเป็นข้าหลวงใหญ่ปกครอง ใน พ.ศ. 2442 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงรับหน้าที่เป็นข้าหลวงใหญ่ ต่างพระองค์สำเร็จราชการ มณฑลลาวทวาย พระองค์ทรงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจัดการปกครองเปลี่ยนนามมณฑลลาวทวายเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และเปลี่ยนจากมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือเป็นมณฑลอิสาน เมื่อ พ.ศ. 2443 คราวนี้เมืองสุรินทร์ได้ขึ้นอยู่กับมณฑลอิสานร่วมกับหัวเมืองอื่น ๆ อีกได้แก่ เมืองอุบลราชธานี เมืองร้อยเอ็ด และเมืองขุขันธ์ หลักฐานเกี่ยวกับศาลจังหวัดสุรินทร์เริ่มปรากฏแน่ชัดในสมัยที่เมืองสุรินทร์ขึ้นอยู่กับมณฑลอิสานนี้เอง

ประวัติศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏชัดเจนครั้งแรก เป็นเรื่องราวการจัดตั้งศาลให้เป็นไปตามระเบียบการศาลยุติธรรมแบบใหม่หลังจากมีการตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตามเชื่อว่าก่อนหน้านั้นศาลเมืองสุรินทร์คงมีมาแต่เดิมแล้ว ในรูปของศาลหัวเมืองขึ้นอยู่กับกระทรวง

มหาดไทย ดังปรากฏหลักฐานในรายงานศาลยุติธรรมสำหรับปีรัตนโกสินทร์ศก 126 เมื่อครั้งจะมีการจัดศาลมณฑลอิสานความว่า

“ก่อนปี รศ. 110 ในกรุงสยามนำที่ฝ่ายราชการ แลตุลาการได้รวมอยู่ด้วยกัน แลศาลทั้งหลายก็ได้ขึ้นกับพนักงานฝ่ายราชการทั้งสิ้น กระทรวงยุติธรรมได้ตั้งขึ้นในศกนั้น แลศาลในกรุงเทพ ฯ ได้ยกให้ขึ้นกับกระทรวงยุติธรรมทั้งสิ้น ส่วนศาลตามหัวเมืองก็ค่อย ๆ โอนมาขึ้นกับกระทรวงยุติธรรมเป็นลำดับมา ศาลที่ยังไม่ได้ขึ้นกับกระทรวงยุติธรรมในเวลานั้นมีอยู่บ้าง แต่ตามปลายเขตรแดนของประเทศสยาม”¹

และความในหนังสือกราบบังคมทูลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก 126 ตอนหนึ่งว่า

“ด้วยเรื่องที่จะจัดวางแบบแผนการปกครองมณฑลอิสานนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้ปรึกษาพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์มีความเห็นอย่างเดียวกันดังนี้.....การศาลยังไม่ได้ขึ้นกระทรวงยุติธรรม และวิธีชำระก็เป็นอย่างเก่า ถึงเวลาจำเป็นที่จะต้องจัดศาลกระทรวงยุติธรรมอยู่แล้ว โดยเหตุที่ทำสัญญากับฝรั่งเศสคราวนี้จะต้องมีศาลต่างประเทศอยู่แล้ว เรื่องนี้ก็ได้ทราบว่าการกระทรวงยุติธรรมได้จัดเตรียมการแลเตรียมคนไว้พร้อมแล้ว ทั้งสำหรับมณฑลอิสานแลมณฑลอุดร ถ้าได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเมื่อใดก็จะจัดได้”²

ในปีต่อมาจึงได้มีประกาศตั้งข้าหลวงพิเศษจัดการศาลยุติธรรมในมณฑลอิสาน ดังนี้

“มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ในเวลานี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศาลยุติธรรมตามหัวเมือง ตามพระธรรมนูญศาลหัวเมืองเสร็จแล้ว และเมืองที่ไกลบางมณฑล เช่น มณฑลพายัพ ก็ได้ลงมือจัดการศาลเสร็จแล้วเหมือนกัน บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควรที่จะจัดตั้งศาลยุติธรรมในมณฑลอิสานให้ต้องตามพระธรรมนูญแลแบบพิจารณา เช่นมณฑลอื่น ๆ ที่ได้จัดมาแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์มณฑลอิสาน กับพระจริยาวัตร ข้าหลวงพิเศษประจำการศาลยุติธรรมในหัวเมือง พร้อมกันจัดการศาลยุติธรรมในมณฑลอิสาน ตามพระราชบัญญัติข้าหลวงพิเศษจัดการศาลยุติธรรมในหัวเมือง ลงวันที่ 21 กันยายน

(1) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 5 ย. 1/31 รายงานการศาลยุติธรรม

(2) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 5 ม. 57/14

ร.ศ. 115 แลเมื่อข้าหลวงพิเศษเห็นควรจะจัดตั้งผู้พิพากษาประจำศาลมณฑล แลศาลเมืองขึ้น
ในมณฑลนั้นก็ให้หาตามยังสถานายกข้าหลวงพิเศษซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจัดการให้ตลอด
ไป แล้วให้รวมศาลมณฑลขึ้นในกระทรวงยุติธรรม แลข้าหลวงพิเศษอย่างที่เคยทำมาแต่ก่อน
ประกาศมา ณ วันที่ 27 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 127 เป็นวันที่ 14412 ในรัชกาล
ปัตยุบันนี้³

หลังจากที่มีประกาศนี้ออกมาแล้ว กอเจ้าข้าหลวงพิเศษจัดการศาลยุติธรรมในมณฑลอีสาน
ซึ่งได้เดินทางไปดำเนินการจัดตั้งศาลตามพระบรมราชโองการ ซึ่งกอเจ้าข้าหลวงพิเศษชุดนี้ได้มี
ความเห็นตกลงในชั้นต้นเห็นควรให้ตั้งศาลขึ้นใน 3 จังหวัด คือ อุบลราชธานีเป็นศาลมณฑล
ร้อยเอ็จ และสุรินทร์เป็นศาลเมือง ต่อมามีรายละเอียดเรื่องราวในการพิจารณาจัดตั้งศาลดังกล่าว
ในหนังสือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนสุรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ทูลพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และหนังสือพระศรีสท-
เทพราชปลัดทูลฉลอง ทูลพระเจ้านั่งงยาเธอ กรมขุนสมมตอมรินทร์ วาเลขานุการ ดังนี้

สำเนาที่ 9263 กระทรวงมหาดไทย

รับวันที่ 12/5/127

ที่ 56/2007

ที่ว่ากรมมณฑลอีสาน

แผนกมหาดไทย

วันที่ 25 กรกฎาคม รัตนโกสินทร์ศก¹ 127

ข้าหลวงต่างพระองค์ มณฑลอีสาน ทูลพระเจ้านั่งงยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย ทรงทราบ

ด้วยพระทรรราชสีห์ใหญ่ ฉบับ 3/1545 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก 127
ว่า มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้จัดตั้งศาลยุติธรรมในมณฑลอีสานให้
ถูกต้องตามพระธรรมนูญแลแบบพิจารณา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมจันกับพระยา-
สารเวท ข้าหลวงพิเศษประจำศาลยุติธรรมในหัวเมือง พร้อมกันจัดการศาลยุติธรรมในมณฑลอีสาน
ตามพระราชบัญญัติข้าหลวงพิเศษ จัดการศาลยุติธรรมในหัวเมือง ลงวันที่ 21 กันยายน รัตน-
โกสินทร์ศก 115 เมื่อข้าหลวงพิเศษเห็นควรจะจัดตั้งผู้พิพากษาประจำศาลมณฑล ศาลเมืองขึ้น

ในมณฑลนี้ให้หาหรือสภานายกข้าหลวงพิเศษ ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม แล้วให้รวม
ศาลมณฑลขึ้นในกระทรวงยุติธรรม แลข้าหลวงพิเศษ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้พระยาธรรมสารเวทออกไปแล้วนั้น พระยาธรรมสารเวท ข้าหลวงพิเศษได้ไปถึงมณฑลอิสาน
แต่วันที่ 16 กรกฎาคม รัตนโกสินทร์ศก 127 แล้ว หม่อมฉันได้ไปดูภาษากับพระยาธรรมสารเวท
ข้าหลวงพิเศษ ตกลงในมณฑลอิสาน แทนควรเปิดตั้งศาล 3 จังหวัด คือ อุบลราชธานี เป็น
ศาลมณฑล ที่ร้อยเอ็ดกับสุรินทร์บุรีเป็นศาลเมืองไปก่อน แต่จังหวัดขุขันธ์ยังไม่ควรให้มีศาล
เมื่อผู้ใดมีกิจจะฟ้อง ผู้อยู่ใกล้ศาลจังหวัดใดก็ไปฟ้องยังศาลจังหวัดนั้นก็ได้ ได้จัดการเปิดรับ
พิจารณาตัดสินคดีความ ตามพระธรรมนูญแลแบบพิจารณาใหม่ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม รัตน-
โกสินทร์ศก 127 เป็นต้นไปแล้ว

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าฯ

(ลงพระนาม) สรรพสิทธิ์

(ประทับตรา)¹

(4) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 5 ม. 57/14 กรมขุนสรรพสิทธิ์ประสงค์ทุ่งกุลารถมถองดำรงราชานุภาพ.

ที่ 1105/6788

ศาลาว่าการมหาดไทย

วันที่ 15 สิงหาคม รตนโกสินทร์ศก 127

กราบทูลพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรินทร์ ราชเลขาการทรงทราบ

ด้วยข้าพระพุทธเจ้าได้รับใบบอกข้าหลวงต่างประเทศคดีอาญา ที่ 56/2007 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม ร.ศ. 127 ความว่า ตามที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรพสิทธิ์ประสงค์ข้าหลวงต่างประเทศคดีอาญากับพระยาธรรมสารเวท ข้าหลวงพิเศษช่วยกันจัดการศาล ในมณฑลอาณัติให้ถูกต้องตามพระธรรมนูญ แลแบบพิธีพิจารณาต่อไปนั้น ได้พร้อมกันจัดการ ตั้งศาล ในมณฑลอาณัติขึ้น 3 ศาล คือ ที่อุบลราชธานี เป็นศาลมณฑล ที่ร้อยเอ็ด กับสุรินทร์เป็นศาลเมืองไปก่อน แต่ส่วนจังหวัดขุขันธ์นั้นยังไม่ควรมีศาล ถ้าเมื่อผู้ใดมีกิจธุระจะฟ้องร้องคดีแล้ว ถ้าอยู่ใกล้ศาลใดก็ให้ไปฟ้องร้องยังศาลนั้นได้ ได้จัดการเปิดรับพิจารณาตัดสินคดีตามพระธรรมนูญและแบบพิจารณาใหม่แต่วันที่ 24 กรกฎาคม ร.ศ. 127 ความแจ้งในสำเนาใบบอกซึ่งข้าพระพุทธเจ้าได้คัดลอกถวายมาพร้อมกับจดหมายนี้

ขอได้นำความกราบบังคมทูล พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า พระยาศรีสหเทพ

ราชปลัดทูลฉลอง⁵

จากหลักฐานเอกสารทั้งสองฉบับนี้ทำให้เรารู้ว่า ศาลจังหวัดสุรินทร์ได้รับการจัดตั้งให้เป็นศาลยุติธรรมอย่างใหม่ กลุ่มแรกในมณฑลอาณัติพร้อมกับศาลมณฑลอุบลราชธานี และศาลเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด แต่ถึงแม้จะถูกกำหนดให้สร้างขึ้นพร้อม ๆ กันก็ตามในการดำเนินการจัดการสร้างที่ทำการศาล และจัดส่งผู้พิพากษาประจำศาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ ก็มีได้แล้วเสร็จทันกำหนดเปิดทำการศาล ทำการศาลที่แล้วเสร็จแห่งแรกคือศาลมณฑลอุบลราชธานี เมื่อมีพิธีเปิดทำการศาล แม้จะกระทำพิธีที่ศาลมณฑลอุบลราชธานีซึ่งเสร็จก่อน แต่ก็อนุโลมว่าให้มีพิธีเปิดทำการศาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ และศาลเมืองจังหวัดร้อยเอ็ดไปพร้อม ๆ กัน ดังความในกระแสรับสั่งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรพสิทธิ์ประสงค์ ข้าหลวงต่างประเทศคดีอาญาเนื่องในวันเปิดศาล เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ร.ศ. 127 ดังนี้

“ในกาลนี้ ตามรู้สึกอยู่ ในมณฑลนั้นมันควรมีสถาปัตยกรรมมาจัดการเสียนานแล้ว เมื่อว่าบัดนี้ ได้เปิดการศาลแล้ว เชื่อว่าคนในมณฑลนั้นจะมีความยินดีโดยมาก แต่ข้าหลวงต่างพระองค์จะเป็นมากกว่าคนอื่น แลได้ให้ประกาศงดการพิจารณาแห่งเมืองทั้งปวง แลให้ผู้จะฟ้องคดีประพฤติกตามแบบแผนแลฟ้องร้องยังศาล ณ ที่นี้ แลสุรินทร์ ร้อยเอ็จ แต่วันนี้เป็นต้นไปแล้ว เชื่ออยู่ว่าการงานทั้งปวงจะไม่เป็นขัดข้องอย่างไรเลย

ทั้งเห็นแลเชื่อว่าท่านผู้พิพากษาทั้งนี้ ล้วนมีเสม็ดเพียงพอยู่ทุกท่าน จะเป็นอันเบาใจแก่ข้าพเจ้ามาก ในการอันนี้ขออนุภาพรัตนาคคุณ อันปรากฏแก่ท่านผู้ปรากฏแล้ว จงเป็นผลให้ความสวัสดิมงคลเจริญสมบุรณ์ บังเกิดมีแก่สยามทั้งปวง การศาลและท่านผู้พิพากษาทุกคนทุกเมื่อเทอญ”⁶

หลังจากมีพิธีเปิดศาลและยังไม่มีที่ทำการศาลถาวรก็ตาม แต่ศาลเมือง จังหวัดสุรินทร์ก็มีคดีความต้องชำระจำนวนมาก ซึ่งเป็นความจำเป็นที่จะต้องก่อสร้างที่ทำการศาลโดยรีบเร่งต่อไป ดังมีหลักฐานในรายงานพระยาธรรมสารเวทวิเศษภักดี ข้าหลวงพิเศษประจำการศาลยุติธรรมหัวเมืองดังนี้

“... .. ส่วนจังหวัดสุรินทร์ มีคดีความตามที่ปรากฏในบัญชีของที่ว่ากรมณฑล จำนวน ๓๒๖ มีความอาญา ๙๘ เรื่อง ความแพ่ง ๔๙ เรื่อง แต่เป็นความตามธรรมดาไม่มีคดีอุกฉกรรจ์มากเหมือนอย่างจังหวัดร้อยเอ็จ แต่ถึงกระนั้นก็ตักยั้งต้องการตัวผู้พิพากษาที่ ๑ เหมือนกันเพราะคิดเห็นว่า ถ้าได้ผู้พิพากษาที่มีความรู้สามารถลงได้ราชการดี ครั้นจะคิดตั้งกันขึ้นชั่วคราวหนึ่งก็ไม่มั่นใจว่าจะได้ราชการ ข้าพเจ้าจึงได้รับเรื่องร้องขอต่อกระทรวง แม้ว่าในเวลานั้น ผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรมยัง ไม่มีบริบูรณ์เต็มทีก็จริง แต่มีโอกาสที่พอจะเลือกได้ด้อยอยู่แล้ว จึงต้องการผู้พิพากษาที่มีความรู้สามารถทีเดียว ถ้ากระทรวงยังเลือกหาไม่ได้ ในต้นเดือนธันวาคม จะต้องให้หลวงพิพิศณห์การ ผู้พิพากษาศาล มณฑลออกไปประจำ อยู่จังหวัดร้อยเอ็จ ก่อนกว่าจะมีตัวผู้พิพากษาออกมา จังหวัดสุรินทร์นั้นก็เหมือนกันที่จะงดรอไว้ช้าไม่ได้ ต้องรีบจัดตั้งศาลให้แล้วไปตามลำดับ การปลูกสร้างในมณฑลอิสานที่ได้คิดทำต่อไปนั้น คือ ที่ทำการศาล แลได้ทราบวาทะที่จังหวัดร้อยเอ็จ แลสุรินทร์ ก็ไม่มีศาล แลที่พักเหมือนกัน ข้าพเจ้าได้กราบทูลร้องทุกข์ต่อข้าหลวงต่างพระองค์ ได้ทรงสั่งให้ปลัดเทศาประจำจังหวัดสร้างขึ้นพออาศัยได้ชั่วคราว

(6) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ม. 57/14 กระแสรับสั่งพระเจ้าอนังยาเธอ กรมขุนสุทธพินิตประสงก์

แล้ว⁷ จากหลักฐานเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า เมื่อทำพิธีเปิดทำการศาลเมือง
จังหวัดสุรินทร์แล้ว แม้จะยังไม่มี ที่ทำการ ศาลถาวรก็คง ใช้ที่ทำการชั่วคราว ไปก่อนจนกระทั่ง
ปลายปี ร.ศ. 127 หรือ 128 อาคารที่ทำการศาลแล้วเสร็จเปิดทำการ ได้ เพราะในปฏิทิน-
โกสินทร์ศก 129 มีหลักฐานในเอกสารกระทรวงยุติธรรมเรื่องขออนุญาตเปลี่ยนแปลงอัตราเงินเดือน
ส่วนหนึ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ประจำศาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งแสดงว่าคงมีที่ทำการศาลและเจ้าพนักงาน
พร้อมพอสมควรแล้ว มีความดังนี้

หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ 17 มกราคม ร.ศ. 129

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

เนื่องด้วยกระทรวงยุติธรรมส่งมอบ เปลี่ยนแปลงอัตราเงินเดือนข้าราชการ กระทรวงยุติธรรม
มาขออนุญาตถือจ่ายใหม่โดยอ้างเหตุว่า มีเพิ่มเสมียนกองทะเบียนหลายมือแลล้ามเขมรสำหรับ
ศาลจังหวัดสุรินทร์ มณฑลอีสาน เพื่อให้เหมาะสมกับหน้าที่ราชการที่เป็นอยู่.....

ข้าพระพุทธเจ้า

กิตติยากร ขอเดชะ⁸

ศาลเมืองสุรินทร์ คงมีฐานะเป็นศาลเมืองในมณฑลอีสาน เรื่อยมาจนถึง ปรัชต์ โกสินทร์
ศก 130 ได้มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศแยกมณฑลอีสานเป็น 2
มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานีและมณฑลร้อยเอ็ด เมืองสุรินทร์ขึ้นอยู่กับมณฑลอุบลราช-
ธานี แต่ศาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ยังคงมีฐานะเป็นศาลเมืองเช่นเดิม และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง
คำเรียกจากเมืองเป็นจังหวัด ศาลเมืองเป็นศาลจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2459 นั้น ศาลเมืองจังหวัด
สุรินทร์จึงเปลี่ยนคำเรียกเป็นศาลจังหวัดสุรินทร์แต่นั้นมา

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ
ให้ประกาศยุบและรวมการปกครองมณฑลต่าง ๆ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พุทธศักราช 2468 ครั้ง

(7) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 5 ม. 57/14

(8) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 6 ค. 8.1/3 งบประมาณกระทรวงยุติธรรม

นั้นมีการยกเลิกมณฑลร้อยเอ็จ และมณฑลอุบลราชธานี แล้วยกจังหวัดร้อยเอ็จ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ชุขันธ์ และสุรินทร์ รวม 6 จังหวัดมารวมกับ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และบุรีรัมย์ เป็นมณฑลนครราชสีมา และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองเช่นนี้ ฝ่ายศาลยุติธรรมได้อนุโลมตามการปกครองด้วย ดังมีประกาศต่อมา ลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2469 ให้

“ยุบศาลมณฑลร้อยเอ็จ เป็นศาลจังหวัด ร้อยเอ็จ ศาลมณฑลอุบลราชธานี เป็นศาลจังหวัด อุบลราชธานี ยกศาลจังหวัดร้อยเอ็จ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ชุขันธ์ สุรินทร์ มารวมอยู่ในศาลมณฑลนครราชสีมา”⁹

ศาลจังหวัดสุรินทร์จึงถูกยุบรวมอยู่ในศาลมณฑลนครราชสีมาแต่่นั้นมา จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 ซึ่งจัดระเบียบ ราชการบริหาร ส่วนภูมิภาค ใหม่เป็นจังหวัด อำเภอ การปกครองแบบ มณฑลจึงถูกยกเลิก ทั้งหมด ตามความในพระราชบัญญัตินี้ จังหวัดสุรินทร์จะแยกจากมณฑลนครราชสีมา และการศาลยุติธรรม ก็ควรจะแยกเป็นศาลจังหวัดโดยอิสระและเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ส่วนประวัติความเป็นมาของศาลแขวงสุรินทร์นั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าตั้งขึ้นแต่เมื่อใด ตามหลักฐาน ประวัติศาลแขวงนั้น มีกำหนดขึ้นแต่ในพระบรมมหาราชวัง พุทธศักราช 127 แล้ว แต่ เชื่อว่ายังไม่ได้มีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นแต่อย่างใด เพราะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า- เจ้าอยู่หัวยังปรากฏ หลักฐานรายงาน กระทรวงยุติธรรม ว่ายังไม่ได้มีการ จัดตั้งศาลแขวง แต่อย่างใด ด้วยเหตุจากอุปสรรคนานาประการ เช่น

“การตั้งศาลแขวงตามพระบรมมหาราชวังยุติธรรม เป็นหน้าที่ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจะ จัดตั้งขึ้นเพราะเป็นการต่อเนื่องกับศาลเมือง ศาลมณฑล ดังแจ้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ศาลยุติธรรม มาตรา 25—26—27 การที่ไม่ได้จัดตั้งศาลแขวงขึ้นนั้นก็เพราะจะต้องใช้เงินมากประการหนึ่งจึงไม่ จำเป็นที่จะต้องจัดตั้งขึ้น แต่ถ้าเป็นการจำเป็น และถ้ากระทรวงพระคลัง ฯ อนุญาตเงินให้จัดตั้งขึ้น แล้วกระทรวงยุติธรรมก็พร้อมที่จะจัดตั้งได้ตามพระบรมมหาราชวัง.....”

การจัดตั้งศาลแขวงคงมาเริ่มจัดการอย่างจริงจังเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแขวง สำหรับหัวเมือง พุทธศักราช 2478 ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เพราะปรากฏ

(9) กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 7 บ. 2/10 ประกาศเรื่องยุบศาล รวมศาล และตั้งศาล

หลักฐานว่าหลังจากมีพระราชบัญญัติฉบับนี้ออกมาแล้ว ก็ได้มีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ หลายแห่ง แต่ส่วนของการตั้งศาลแขวงสุรินทร์ยังไม่พบแน่ชัด*

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coi.go.th)

* พ.ศ. 2500 ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน เขตอำนาจ และวันเปิดทำการของศาลแขวงในบางจังหวัด พ.ศ. 2500 กำหนดให้ในจังหวัดสุรินทร์มีศาลแขวงหนึ่งศาลคือศาลแขวงสุรินทร์ ให้มีเขตอำนาจในอำเภอเมืองสุรินทร์และเปิดทำการตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2500 เป็นต้นไป และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงให้มีเขตอำนาจในอำเภอจอมพระ อำเภอปราสาท (รวมทั้งอำเภอกาบเชิง) อำเภอท่าตูม อำเภอศีขรภูมิและอำเภอสำโรงทาบด้วย (ผู้จัดพิมพ์)

เอกสารอ้างอิง

1. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, เทศาภิบาล ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2510
2. ไพฑูรย์ มีกุล การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรินิพนธ์เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. 2515.
3. เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
 - เอกสาร ร. 5 ย. 1/31
 - เอกสาร ร. 5 ม. 57/14
 - เอกสาร ร. 6 ค. 8.1/3
 - เอกสาร ร. 7 ย. 2/10
4. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 25 วันที่ 3 พฤษภาคม ร.ศ. 127
5. ราชกิจจานุเบกษา วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476
6. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 52 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2478

ทำเนียบข้าราชการตุลาการและจำศาล

ศาลจังหวัดสุรินทร์

นายสายัณห์ แอกลอง

รองจำศาลจังหวัดสุรินทร์ รวบรวม

ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452)—พ.ศ. 2456

ผู้พิพากษา

หลวงเมธีนฤปกรณ (เสียง ดุลยจินดา)

พ.ศ. 2556 — พ.ศ. 2459

ผู้พิพากษา

หลวงฤทธิ์ศาสตร์ราชรัง

พ.ศ. 2459 — พ.ศ. 2466

ผู้พิพากษา

หลวงชัยปริญญา

พ.ศ. 2466 — พ.ศ. 2473

ผู้พิพากษา

ร.อ.อ. หลวงวุฒิธรรมเนติกร (กระวี บัณฑิตกุล)

ผู้พิพากษารอง

ร.อ.อ. หลวงวรวิทย์สถิตญาณ (ฉาย ชวกุล)

จำศาล

ร.อ.ค. ขุนทรงระบิน (เสงี่ยม อรุโณทัย)

พ.ศ. 2474

ผู้พิพากษา

อ.ท. พระอินทเบญญา

ผู้พิพากษารอง

ร.อ.อ. หลวงวรวิทย์สถิตญาณ

จำศาล

ร.อ.ค. ขุนทรงระบิน

พ.ศ. 2477

ผู้พิพากษา

พระอินทเบญญา

ผู้พิพากษา

หลวงวิจิตรเนติศาสตร์

จำศาล

นายละเอียด ตีร์รัตน์

พ.ศ. 2479 — พ.ศ. 2481

ผู้พิพากษา	หลวงอาทรคดีราษฎร์
ผู้พิพากษา	นายสอาด สังข์เผือก
จำศาล	นายบรรจง เพชรชาติ

พ.ศ. 2482

ผู้พิพากษา	หลวงอาทรคดีราษฎร์
ผู้พิพากษา	นายสอาด สังข์เผือก
จำศาล	นายเฉลิม สถิตย์ทอง

พ.ศ. 2483

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	หลวงอาทรคดีราษฎร์
ผู้พิพากษา	นายสอาด สังข์เผือก
ผู้พิพากษา	นายพิมพ์ ศรีชุ่มสิน
จำศาล	นายอุดม พบฤกษ์

พ.ศ. 2484 — พ.ศ. 2485

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	หลวงอาทรคดีราษฎร์
ผู้พิพากษา	นายพิมพ์ ศรีชุ่มสิน
ผู้พิพากษา	นายวรุณ นุมนัด
จำศาล	นายอุดม พบฤกษ์

พ.ศ. 2486

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายอาทร วราทร
ผู้พิพากษา	นายพิมพ์ ศรีชุ่มสิน
ผู้พิพากษา	นายวรุณ นุมนัด
จำศาล	นายประพันธ์ พรณรักษา

พ.ศ. 2487 — พ.ศ. 2490

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายอาทร วราทร
----------------------	---------------

พ.ศ. 2491

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	หลวงสุจริตธูรประภาส
ผู้พิพากษา	นายวินัย ทองลงยา
ผู้พิพากษา	นายสนับ คัมภีรยส
เจ้าศาล	นายสุชาติ ศุภวรรณ

พ.ศ. 2492 — พ.ศ. 2494

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายไสว เสนาพันธ์
ผู้พิพากษา	นายวินัย ทองลงยา
ผู้พิพากษา	นายสนับ คัมภีรยส
เจ้าศาล	นายสุชาติ ศุภวรรณ

พ.ศ. 2495

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายไสว เสนาพันธ์
ผู้พิพากษา	นายสุขุม จันทวัฒน์
ผู้พิพากษา	นายมณี พิมพ์ประสิทธิ์
ผู้พิพากษา	นายประพันธ์ พรรณรักษา
เจ้าศาล	นายสุชาติ ศุภวรรณ

พ.ศ. 2496

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	ขุนประสงค์จรรยา
ผู้พิพากษา	นายสุขุม จันทวัฒน์
ผู้พิพากษา	นายมณี พิมพ์ประสิทธิ์
ผู้พิพากษา	นายประเสริฐ วราภรณ์
เจ้าศาล	นายสุชาติ ศุภวรรณ

พ.ศ. 2497

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	ขุนประสงค์จรรยา
ผู้พิพากษา	นายสุขุม จันทวัฒน์

ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายมนี พิมพ์ประสิทธิ์
นายประเสริฐ วราภรณ์
นายสหส สิงหวิริยะ

พ.ศ. 2498

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายฉัตร รัตนทัศนีย์
นายมนี พิมพ์ประสิทธิ์
นายประเสริฐ วราภรณ์
นายสังข์ศรี ศรีตุลา
นายสหส สิงหวิริยะ

พ.ศ. 2499

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายฉัตร รัตนทัศนีย์
นายประเสริฐ วราภรณ์
นายขจร หะวานนท์
นายสังข์ศรี ศรีตุลา
(ว่าง)

พ.ศ. 2500

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายฉัตร รัตนทัศนีย์
นายประเสริฐ วราภรณ์
นายขจร หะวานนท์
นายสังข์ศรี ศรีตุลา
นายมาก ภาสกันนท์

พ.ศ. 2501

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา

นายเฉลิม สถิตยทอง
นายสุทิน เลิศวิรุฬห์
นายสังข์ศรี ศรีตุลา

ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายวีระ ทรัพย์ไพศาล
นายมาก ภาสกันนัท

พ.ศ. 2502

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายเฉลิม สติยทอง
นายสุทิน เลิศวิรุฬห์
นายวีระ ทรัพย์ไพศาล
นายวินิจ วินิจนัยภาค
นายมาก ภาสกันนัท

พ.ศ. 2503

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายผล พิทักษ์พล
นายสุทิน เลิศวิรุฬห์
นายวีระ ทรัพย์ไพศาล
นายเสรี แสงศิลป์
นายชม สุมารินทร์

พ.ศ. 2504

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายผล พิทักษ์พล
นายเสรี แสงศิลป์
นายปรีชา พานิชวงศ์
นายเจริญ แสนเีย
นายชม สุมารินทร์

พ.ศ. 2505

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายศิริ แก้วทับทิม
นายเสรี แสงศิลป์
นายเจริญ แสนเีย
นายชม สุมารินทร์

พ.ศ. 2506

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายสีห์ คลายนสูตร
นายธรรมสถิตย์ ชีรกุล
นายเจริญ แสนเยี่ย
นายไกร บุญญะกิติ
นายชม สุมารินทร์

พ.ศ. 2507

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายสีห์ คลายนสูตร
นายธรรมสถิตย์ ชีรกุล
นายเจริญ แสนเยี่ย
นายไกร บุญญะกิติ
นางจรัลยา ภัทรานวัฒน์

พ.ศ. 2508

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายสีห์ คลายนสูตร
นายธรรมสถิตย์ ชีรกุล
นายเจริญ แสนเยี่ย
นายศิลปชัย มุ่งถิ่น (ธรรมสุกฤต)
นางจรัลยา ภัทรานวัฒน์

พ.ศ. 2509

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
จำศาล

นายประพจน์ สุขทวี
นายธรรมสถิตย์ ชีรกุล
นายศิลปชัย มัทธูรศ
นายสนิท ดุลยสุคนธรักษ์
นางจรัลยา ภัทรานวัฒน์

พ.ศ. 2510

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา

นายประพจน์ สุขทวี
นายธรรมสถิตย์ ชีรกุล

ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
เจ้าสาล

นายคิลปชัย มัทธุรค
นายสนิท ดุลยสุคนธรักษ์
นายชลอย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2511

ผู้พพาษาหัวหน้าสาล
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
เจ้าสาล

นายประทีป ชุมวัฒน์
นายคิลปชัย มัทธุรค
นายปรีชา เจริมวณิชย์
นายประสิทธิ์ แสนศิริ
นายชลอย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2512

ผู้พพาษาหัวหน้าสาล
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
เจ้าสาล

นายดุสิต วราโห
นายคิลปชัย มัทธุรค
นายปรีชา เจริมวณิชย์
นายประสิทธิ์ แสนศิริ
นายชลอย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2513—พ.ศ. 2514

ผู้พพาษาหัวหน้าสาล
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
เจ้าสาล

นายดุสิต วราโห
นายสมมาตร พรหมานกุล
นายประสิทธิ์ แสนศิริ
นายสถิตย์ สิทธิลักษณ์
นายชลอย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2515

ผู้พพาษาหัวหน้าสาล
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
ผู้พพาษา
เจ้าสาล

นายดุสิต วราโห
นายสมมาตร พรหมานกุล
นายสถิตย์ สิทธิลักษณ์
นายสละ เทศว่าพรณ
นายชลอย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2516

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายวิชากรณ์ แสงมณี
ผู้พิพากษา	นายสติชัย สิทธิลักษณ์
ผู้พิพากษา	นายสละ เทศร่าพรรณ
ผู้พิพากษา	นายวิเทพ ศิริพากย์
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2517

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายวิชากรณ์ แสงมณี
ผู้พิพากษา	นายสละ เทศร่าพรรณ
ผู้พิพากษา	นายวิเทพ ศิริพากย์
ผู้พิพากษา	นายชวลิต โสภณวัต
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2518

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายปรีชา ชนานันท์
ผู้พิพากษา	นายวิเทพ ศิริพากย์
ผู้พิพากษา	นายชวลิต โสภณวัต
ผู้พิพากษา	นายทองสุข ปิงเมือง
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2519

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายบุญสิน ตูลากัน
ผู้พิพากษา	นายทองสุข ปิงเมือง
ผู้พิพากษา	นายบุญช่วย คงเมือง
ผู้พิพากษา	นายฤทธิ์ไกร สายเกษ
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2520

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายบุญสิน ตูลากัน
ผู้พิพากษา	นายบุญช่วย คงเมือง
ผู้พิพากษา	นายฤทธิไกร สายเกษ
ผู้พิพากษา	นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ
ผู้พิพากษา	นายปรกรณ์ บุญญกุล
จำศาล	นายสุเทพ พรหมสกุล
รองจำศาล	นางสาวสมร กลิ่นศรีสุข

พ.ศ. 2521

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายอำพัน สุวรรณรัตน์
ผู้พิพากษา	นายฤทธิไกร สายเกษ
ผู้พิพากษา	นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ
ผู้พิพากษา	นายปรกรณ์ บุญญกุล
ผู้พิพากษา	นายไตรรงค์ พูลโพธิ์ทอง
จำศาล	นายสุเทพ พรหมสกุล
รองจำศาล	นางสาวสมร กลิ่นศรีสุข

พ.ศ. 2522—พ.ศ. 2523

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายอำพัน สุวรรณรัตน์
ผู้พิพากษา	นายฤทธิไกร สายเกษ
ผู้พิพากษา	นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ
ผู้พิพากษา	นายปรกรณ์ บุญญกุล
ผู้พิพากษา	นายไตรรงค์ พูลโพธิ์ทอง
จำศาล	นายชลอย รัตนสุรย์
รองจำศาล	นางสาวสมร กลิ่นศรีสุข

พ.ศ. 2524—ปัจจุบัน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายอำพัน สุวรรณรัตน์

ผู้พิพากษา

นายฤทธิไกร สายเกษ

ผู้พิพากษา

นายชัชชาติ ละเอียด

ผู้พิพากษา

นางสาวอัมพร สาริตกนิติกุล

ผู้พิพากษา

นายปราโมทย์ รัตนสุรีย์

จำลอง

นายชลอ รัตนสูตร

รองจำลอง

นายพินิต เพชรวงศ์

รองจำลอง

นายสายันท์ แอกลง

(www.library.coj.90.th)

ทำเนียบข้าราชการตุลาการและจำศาล

ศาลแขวงสุรินทร์

นายสงวน พันธุ์ศรี

จำศาลแขวงสุรินทร์ รวบรวม

พ.ศ. 2500

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายเฉลิม สถิตย์ทอง

ผู้พิพากษา

นายวีระ ทวัญไพศาล

จำศาล

(ว่าง)

พ.ศ. 2501 — พ.ศ. 2502

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายจินดา เกตุบุญญา

ผู้พิพากษา

นายวิจิตร หิรัญรัตน์

จำศาล

(ว่าง)

พ.ศ. 2503

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายศิริ แก้วทับทิม

ผู้พิพากษา

นายปรีชา พานิชวงศ์

จำศาล

(ว่าง)

พ.ศ. 2504

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายศิริ แก้วทับทิม

ผู้พิพากษา

นายไกร บุญญะกิติ

จำศาล

นายมาก ภาสکانนท์

พ.ศ. 2505

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายสีห์ คลายนสูตร

ผู้พิพากษา

นายไกร บุญญะกิติ

จำศาล

นายมาก ภาสکانนท์

พ.ศ. 2506

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายสุด สุตรา
ผู้พิพากษา	นายศิลปชัย มุ่งถิ่น (ธรรมสุกฤต)
จำศาล	(ว่าง)

พ.ศ. 2507

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายสุด สุตรา
ผู้พิพากษา	นายศิลปชัย มุ่งถิ่น (ธรรมสุกฤต)
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2508

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายสุด สุตรา
ผู้พิพากษา	นายเลียบ ภิญญะวรรณ
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2509

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายประทีป ชุมวัฒน์
ผู้พิพากษา	นายสนธิ แกะกระโทก (ดุษฎีสุนทรรักษ์)
จำศาล	นายชลอัย รัตนสุรย์

พ.ศ. 2510

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายประทีป ชุมวัฒน์
จำศาล	นายทองอยู่ กองมะลิกันแก้ว

พ.ศ. 2511 — พ.ศ. 2512

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายกิตติ บุรพรรณ
ผู้พิพากษา	นายสมมาตร พรหมานุกูล
จำศาล	นายทองอยู่ กองมะลิกันแก้ว

พ.ศ. 2513

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายปชา วรรณพินิจ
ผู้พิพากษา	นายสละ เทศร่าพรรณ
เจ้าศาล	นายทองอยู่ กองมะลิกันแก้ว

พ.ศ. 2514

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายปชา วรรณพินิจ
ผู้พิพากษา	นายสละ เทศร่าพรรณ
เจ้าศาล	นายวิจิตร ยิ่งกำแหง

พ.ศ. 2515

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายวิชาภรณ์ แสงมณี
ผู้พิพากษา	นายวิเทพ ศิริพากย์
เจ้าศาล	นายวิจิตร ยิ่งกำแหง

พ.ศ. 2516 — พ.ศ. 2517

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายเสริมพงศ์ วรยิ่งยง
ผู้พิพากษา	(ว่าง)
เจ้าศาล	นายวิจิตร ยิ่งกำแหง

พ.ศ. 2518

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายบุญสิน ตูลากัน
ผู้พิพากษา	(ว่าง)
เจ้าศาล	นายวิจิตร ยิ่งกำแหง

พ.ศ. 2519

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	นายประดิษฐ์ เอกมณี
ผู้พิพากษา	นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ
เจ้าศาล	นายวิจิตร ยิ่งกำแหง

พ.ศ. 2520

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายประดิษฐ์ เอกมณี
นายไทรรงค์ พูลโพธิ์ทอง
นางสาวพวงทอง รัตนนราทร

พ.ศ. 2521

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายสุพิน ไชยชาญ
นายชัชชาติ ละเอียด
นางสาวพวงทอง รัตนนราทร

พ.ศ. 2522

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายสุพิน ไชยชาญ
นายชัชชาติ ละเอียด
นายอำเภอ ธานี

พ.ศ. 2523

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

นายกอบเกียรติ รัตนพานิช
นายชัชชาติ ละเอียด
นายไชย ลัมศิริ

พ.ศ. 2524 — ปัจจุบัน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล
รองเจ้าศาล

นายเชื้อ เจียมรัตนกุล
นางสาวพฤษภา พนมยันตร์
นายสงวน พันธุ์ศรี
นายวรวิทย์ กิจสัมพันธ์วงศ์

เมื่อท่านได้รับเกียรติให้เป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา

นันหยัย เพียรสนอง

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง

อมรศักดิ์ นพรมภา

เลขาธิการศาลอาญา

ท่านทั้งหลายที่อ่านหนังสือเรื่องไปศาลให้สนุกอยู่ขณะนี้ ไม่ว่าท่านจะร่ำรวยขนาดอภิเษกหรืออยู่บ้านราคานับล้าน ๆ หรือยากจนอยู่สลัมฟ้าน้ำท่วมด้วยฝาล้างและฝาแข็ง แน่แน่นอนที่สุดท่านจะต้องเคยได้รับเชิญไปในงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานกินเลี้ยงระดับแกรนด์ดินเนอร์ ต้องแต่งชุดทักซีโดเดินยืดอกจนเมื่อยหลัง ไปจนถึงระดับชาวบ้านกินเหล้าเคล้าเสียงเพลงตามภัตตาคารต่าง ๆ หรือระดับกระຈอกที่สุดอย่างกินเหล้าโรงแกลั้มด้วยมะขามเปียกกับมะยมดอง ซึ่งก็แล้วแต่ฐานะในสังคมของแต่ละท่านไป งานเช่นนี้ล้วนแต่เป็นงานสนุกสนานเฮฮา และมีเกียรติอย่างยิ่ง

แต่มีอยู่งานหนึ่งนะครับ ท่านไม่ต้องรอให้ต้องได้รับการ์ดเชิญเสียก่อนหรอก จะถูกเชิญแน่ ๆ และหากท่านไม่ไป คุณตำรวจก็เอากุญแจมือมาสวมให้ท่านและลากท่านไปจนได้ งานอะไรี้อ้อ ก็เมื่อท่านได้รับเกียรติให้เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานะซี

อันว่าคดีอาญานั้น ก็เป็นเรื่องที่ท่านกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือกฎหมายเขียนไว้ให้ปฏิบัติอย่างนี้ แต่ท่านก็ดื้อไม่ยอมปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะตั้งใจทำที่เรียกว่าโดยเจตนา หรือทำโดยไม่ตั้งใจที่เรียกว่าโดยไม่เจตนา หรือไม่ได้ตั้งใจทำอีก นะแหละ แต่ทำไปโดยไม่ระมัดระวังให้พอ ซึ่งคนอย่าเผลอ ท่าน ๆ ควรต้องระวังไว้ แต่ก็ไม่วางงจนเกิดเหตุขึ้นเรียกว่าประมาท

เมื่อได้ทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทตั้งว่ามาแล้ว คุณตำรวจจะแจ้งให้ทราบที่ท่านได้ทำความผิดข้อหาใด จากนั้นก็จะเชิญตัวไปโรงพักเพื่อสอบปากคำ ตอนนั้นแหละท่านก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ต้องหาแล้ว จากนั้นท่านก็จะถูกควบคุมตัวอยู่ที่โรงพักเพื่อสอบสวนต่อไป

“เอ๊ะ แล้วเมื่อไรจะได้เป็นจำเลยล่ะ”

ข้าก่อนครับ ข้าก่อน ใจเย็น ๆ ยอมจะติดคุกติดตะรางต้องใจเย็น ๆ

รอให้ตำรวจเขาสอบสวนเสร็จสรุปสำนวนส่งให้อัยการฟ้องร้องท่านต่อศาลเสียก่อน เอาละ พอย้ายการยื่นฟ้องปั๊บ ศาลสั่งประทับฟ้องปั๊บ ท่านก็ได้เปลี่ยนฐานะจากผู้ต้องหาเป็นจำเลยทันที

เมื่อผู้ใดถูกจับเป็นผู้ต้องหา หากเป็นคดีที่มีโทษสูงและต้องขึ้นศาลอาญาหรือศาลจังหวัดเช่น คดีฆ่า ปล้น ชิงทรัพย์ ตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวไว้เพื่อสอบสวนได้ไม่เกิน 7 วัน หากเป็นคดีความผิดที่กฎหมายระบุโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและอยู่ในเขตท้องที่ศาลแขวง เช่น คดีลักทรัพย์หรือรับของโจร (รับของโจรนี้ไม่ได้หมายความว่าโจรมันลักทรัพย์ของใครมาแล้วส่งให้ท่านรับต่ออย่างกับเด็ก ๆ เล่นวิ่งเปี้ยวนะแต่หมายความว่า ท่านไปซื้อ รับเอาไว้หรือช่วยซ่อนช่วยขาย ทรัพย์สินของที่ไดมาโดยการกระทำความผิดตามที่กฎหมายระบุไว้) ตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวไว้ได้ไม่เกิน 72 ชั่วโมง หรือ 3 วัน ส่วนพวกเด็ก ๆ ขอบขำตั้งแต่อายุยังน้อย รืออันเป็นโจรตั้งแต่อายุไม่เกิน 18 ปี หากถูกจับได้ในเขตท้องที่ที่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนตั้งอยู่ ตำรวจก็มีอำนาจควบคุมตัวไว้เพื่อสอบสวนไม่เกิน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้การนับเวลาก็นับตั้งแต่เมื่อผู้ต้องหาถูกนำตัวมาถึงสถานีตำรวจ หรือโรงพัก ส่วนความผิดเล็กน้อย ๆ ประเภท ขว้างหัวหมา ปาหัวเจ๊ก ถ่มน้ำลายรดหน้า กฎหมายเรียกว่าความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตำรวจคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ ก็แค่เวลาตามคำให้การ ซื่ออะไร อยู่ที่ไหน เสร็จแล้วก็ต้องปล่อยตัวไป จะมาทำยากกะสายกักตัวต่อเอาไว้ไม่ได้เด็ดขาด

อย่าเพิ่งกระหยิ่มยิ้มย่อง นึกว่า อ้อ ตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวไว้อย่างเก่งก็แค่ 7 วันเป็นอย่างมาก หามิได้ หากตำรวจเขายังสอบสวนไม่เสร็จ เขาก็มีอำนาจขังต่อได้ ซึ่งจะว่าให้ฟังตอนต่อไป

สิทธิของผู้ต้องหา

มาว่ากันถึงสิทธิของผู้ต้องหาในขั้นนี้ก่อน เพราะไหน ๆ ก็ได้รับเกียรติมาถึงขั้นนี้แล้ว ผู้ต้องหาที่มีสิทธิบ้างเหมือนกัน คือ—

1. เมื่อตำรวจนำตัวผู้ต้องหาไปถึงโรงพักแล้วก็จะต้องทำการสอบสวน หรือสอบปากคำผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจะตอบหรือไม่ก็ได้ ไม่ใช่หมายความว่าต้องเป็นไปถึงจะต้องตอบ คนหู

ไม่หนักไม่เป็นใบ้กฎหมายเขาไม่เกี่ยงหรอก แม้เป็นใบ้หากจะตอบเขาก็มีล่ามแปลภาษาใบ้กันได้ หรอกน้า ก็ว่ากันแบบนี้ๆไปตามเรื่อง อย่างท่านนี้แหละ ตำรวจถามอะไรจะไม่ตอบก็ได้เป็นสิทธิของท่าน บางคนหัวหมอน้อยก็อาจจะตอบว่า “ผมขอไปให้การชั้นศาล” อย่างไรก็ตามหากได้ให้การต่อตำรวจไปอย่างไร คำให้การนี้ก็จะใช้เป็นพยานหลักฐานยันตัวท่านเองในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

2. มีสิทธิขอพบทนายความเพื่อปรึกษาคดี แต่ไม่ควรไปหาทนายเป็นอันขาด เพราะพวกทนายนี้แะเก่งมาก แะไปแะมาท่านอาจจะติดคุกจนหัวโตไปเลยก็ได้ หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ อาจติดคุกเป็นร้อยๆปี แล้วอย่างนี้จะทำอย่างไร ตายไปแล้วยังต้องเอากระดูกมาขังต่ออีกให้ครบระแะเฮ้อ...เวียนหัว

3. มีสิทธิขอประกันตัวต่อพนักงานสอบสวน หรือที่เรียกว่าประกันตัวชั้นสอบสวน โดยยื่นเป็นคำร้อง ซึ่งปัจจุบันนี้ก็มีข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยให้ตำรวจต้องมีคำสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตัวมา แต่หากจะไม่ขอประกันเพราะขี้เกียจไปพบเมียที่บ้านก็ไม่ใช่ไร ไม่มีใครเขาว่าหรอก

พอท่านรู้ว่าชั้นนี้ผู้ต้องหาสิทธิอย่างไรบ้างแล้ว ก็ขอย้อนไปว่าถึงเรื่องอำนาจควบคุมตัวของตำรวจต่ออีกหน่อย ตรงที่ว่าหากตำรวจเขายังสอบสวนไม่เสร็จในเวลาอย่างมาก 7 วันดังกล่าวมาแล้ว เขาก็มีวิธีการของเขาเพื่อขังผู้ต้องหาต่อไปจนได้แหละ กล่าวคือ

คดีชั้นศาลแขวงก็มีวิธีซึ่งเรียกว่า “มัดฟ้องและฝากขัง” คือคดีความผิดที่กฎหมายระบุโทษไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากเกิดขึ้นในท้องที่ที่มีศาลแขวงหรือในต่างจังหวัดที่ไม่มีศาลแขวงแต่เป็นเขตที่ระบุให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ เช่นคดีการพนัน แห่ม คุณลุง คุณป้า คุณตา คุณยาย กำลังลื้อมวงโจ้ไฟ่ตองกันอยู่ คุณป้าไฟ่ขึ้นสวຍเหลือเกินควรวนควัตัวเก็งสี่มะเขือ กะจะเทขึ้นสักที ถึงตาจะจั่วตัวเก็งอยู่พอดี คุณตำรวจแหกกันเข้ามาเต็ม ตกใจจนมือไม้สั่น ไอ้ที่จะจั่วตัวเก็งเลยกลายเป็นตัวเกร็งแทน ต้องไปจั่วต่อที่โรงพัก นั่งกันหน้าสลอน กรณิเช่นนั้นแหละครับ พนักงานอัยการจะต้องฟ้องนักจั่วทั้งหลายต่อศาลแขวง หรือศาลจังหวัดภายใน 72 ชั่วโมง ถ้าหากผู้ต้องหาเกิดปฏิเสธ การสอบสวนซักจะยุ่งยากขึ้นเลยฟ้องไม่ทันภายในกำหนด ตำรวจหรืออัยการก็ต้องนำตัวนักจั่วมาศาลและยื่นคำร้องขอมัดฟ้องและฝากขัง มัดฟ้องก็เหมือนกับมัดหนึ่นั่นเอง คือขอมัดไปยื่นฟ้องอีกสัก 6 วันเถอะน้า

ซึ่งกฎหมายก็ให้ศาลอนุญาตให้ผลิตฟ้องได้ไม่เกิน 5 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 6 วัน ผู้ต้องหาที่ยังคงต้องถูกควบคุมตัวอยู่ต่อไป เว้นเสียแต่ว่าจะได้ประกันตัวไป กรณีได้ประกันผู้ต้องหาที่ไม่ต้องไปศาลในวันผลิตฟ้องและฝากขังครั้งต่อไป ดำรวจหรืออัยการเพียงแต่ยื่นคำร้องขอผลิตฟ้องอย่างเดียว

หากเป็นคดีที่ขึ้นศาลอาญา หรือศาลจังหวัด ซึ่งก็เป็นคดีทั้งหลายแหล่ทั้งโทษหนักและเบาที่ไม่เข้าข่ายยกเว้นต้องขึ้นศาลแขวง หรือศาลคดีเด็กและเยาวชน ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ และพนักงานสอบสวนคือตำรวจนั้นและยังสอบสวนไม่เสร็จภายใน 7 วันที่กำหนด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะพยานมีมาก สอบสวนกันตั้งแต่เช้าจรดเย็นก็ยังไม่หมด หรือเอกสารเป็นแข่ง ๆ ตรวจยังไม่เสร็จ ตำรวจก็จะต้องนำผู้ต้องหามาศาล และตำรวจหรืออัยการก็จะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ขังผู้ต้องหาต่อในระหว่างสอบสวนหรือที่เรียกกันว่า “ฝากขัง” แต่ศาลจะอนุญาตให้ฝากขังได้แค่ไหนก็แล้วแต่คดี ๆ ไป คือ

ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลสั่งขังได้เพียงครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน แต่ถ้าอัตราโทษตามกฎหมายกว่านี้ศาลสั่งขังได้หลายครั้งติด ๆ กัน ครั้งหนึ่งไม่เกิน 12 วัน และรวมทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกิน 48 วัน แต่ถ้าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป ศาลสั่งขังได้รวมทั้งหมดไม่เกิน 84 วัน ถ้าผู้ต้องหาได้ประกันตัวขึ้นสอบสวนไปแล้ว ก็ไม่ต้องไปศาลจนกว่าจะถึงวันที่พนักงานสอบสวนหรืออัยการขอฝากขังหรือนำตัวมาฟ้องศาล

การผลิตฟ้องในศาลคดีเด็กและเยาวชน เรื่องนี้หากเป็นเด็กหรือเยาวชนคือมีอายุไม่เกิน 18 ปี หากเข้ามาจนได้รับเกียรติเชื่อนว่าด้วย ก็ควรพลิกไปอ่านตอนที่ว่าด้วยศาลเด็กที่น่ารัก แต่ในชั้นนี้ก็จะเล่าให้ฟังพอเป็นกระสายยานิดหน่อยก่อน

ในท้องที่ที่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนตั้งอยู่ พนักงานสอบสวนจะต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน แล้วส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเมื่อครบ 24 ชั่วโมง และคุ้มครองเด็กเมื่อครบ 24 ชั่วโมง และต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องต่อศาลให้ทันภายในกำหนด 30 วันนับแต่วันจับกุม หากฟ้องไม่ทันพนักงานสอบสวนหรืออัยการต้องยื่นคำร้องขอผลิตฟ้องต่อศาล ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน 4 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน เว้นแต่คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไป หรือหนักกว่านี้ศาลจะอนุญาตให้ผลิตฟ้องกี่ครั้งก็ได้

เมื่อมีการฝากขังหรือมัดฟ้อง ไอ้การที่จะเข้าขังเตไปก่อนอย่างง่าย ๆ ตามที่ตำรวจเขาว่า มันก็จะเกินไปหน่อย นอกจากพวกศิษย์เก่า เคยเข้า ๆ ออก ๆ เสียจนชำนาญ แถมยังเคยเสียอีกว่าอยู่ในคุกดีกว่า ยังไง ๆ ก็มีข้าวกิน เรือนจำเขาขับไล่ใส่ส่งให้ออกมา แล้วยังพยายามหาเรื่องทำผิดเพื่อขอลับเข้าไปอยู่อีก อย่างนี้ก็มี ส่วนพวกที่ไม่อยากเข้าไปอยู่ก็มีสิทธิประการแรกคือ แกลงคัดค้านคำร้องของตำรวจหรือัยการที่ขอฝากขังหรือมัดฟ้องได้เช่นว่า ตำรวจไม่ได้ทำการสอบสวนเลย แกล้งถ่วงเวลาขังไว้เท่านั้น หรือเห็นว่าตอนแรกกะว่าจะไม่ขอประกันตัวละ ขอติดคุกระหว่างสอบสวนดูสักทีเป็นไง เพื่อหาประสบการณ์ ครั้นถูกขังมาช่วงหนึ่งแล้วเป็นเวลา 7 วัน เห็นว่าถ้าจะไม่ไหวแล้วเรา ข้าวแดงแกงคั่วผักบั้งร้อน ๆ ที่ว่าอร่อยมันไม่อร่อยเสียแล้ว มีแต่เข้ากินผัก ผัดเหินกินผัดผักทุกวัน ก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาลได้ เป็นประการที่สอง เรียกสั้น ๆ ว่าขอประกันชั้นศาล หากได้รับประกันตัวจากศาลไปแล้ว ผู้ต้องหาก็ต้องไปศาลทุกครั้งทั้งที่ตำรวจหรือัยการยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป และผู้ประกันตัวหรือที่เรียกกันทั่วไปว่านายประกัน ก็ต้องยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อโดยให้ถือหลักทรัพย์และสัญญาเดิม

การขอประกันตัวนี่นะครับ เป็นเรื่องที่ท่านไม่จำเป็นต้องหาหนายความให้เสียเงินเสียเวลา หรือไปหาบุคคลประเภทหนึ่งเรียกว่าพวกดินโรงดินศาล บุคคลประเภทหลังนี้ก็เชื่อว่าจบปริญญา ด้านกฎหมายมีความรู้ความเชี่ยวชาญมาจากไหนซะเมื่อไหร่ละ เป็นคนอย่างเรา ๆ ท่าน นี่แหละ แต่พวกนี้ไม่รู้จักไปหาอาชีพอะไรทำมาหากิน ก็เลยมาเกาะกะอยู่แถวบันไดศาล อาศัยความกระล่อนพอเห็นใครต้องการจะประกันตัวก็ตีสนิทเข้าไปรับอาสาเขียนคำร้องให้ เขียนสัญญาประกันให้รวมทั้งให้เช่าโฉนดที่ดินด้วยและเรียกค่าตอบแทนในราคาแพง นับร้อยนับพันบาท ซึ่งท่านไม่จำเป็นต้องไปฟังพวกนี้เลย เพราะที่ศาลทุกศาลเขามีประชาสัมพันธ์ ประจำศาลคอย ให้แนะนำแก่ท่านอยู่แล้ว โดยไม่คิดมูลค่า ประชาสัมพันธ์เหล่านั้นมีหน้าที่โดยตรงในการแนะนำช่วยเหลือท่านว่าจะเขียนคำร้องขอประกันตัวอย่างไร เขียนสัญญาประกันอย่างไร หลักทรัพย์ที่ควรนำมาขอประกันมีอะไรบ้าง อีกอย่างหนึ่ง ก็ขออย่าได้ไปเชื่อบุคคล ประเภท กินตามน้ำ เป็นอันขาด ไอ้พวกที่อ้างว่ารู้จักกับผู้พิพากษาท่านนั้นท่านนี้ดี รู้จักกับคนสนิทของอธิบดีผู้พิพากษา รองอธิบดีผู้พิพากษา จะไปช่วยพูดให้ ได้ประกันตัวบ้างละ แต่ความจริงไม่ได้รู้จักใครหรอก หากท่านหลงเชื่อยอมตามที่พวกนี้เรียกร้อง เขาก็จะทำเป็นว่าเดินไปหาหรือไปเจรจา แต่ความจริงเปล่าหรอก โน่น เดินไปเข้าห้องน้ำหรือไม่ก็ไปนั่งดูโอเลี้ยงที่ร้านอาหารหลังศาลหรือบนสโมสรมนต์ ฯ สักพักหนึ่งก็มาบอกว่าพูดกับ

ผู้พิพากษาแล้ว เมื่อท่านได้ประกันกันนี้กว่า เออ...ไอ้หมอนี้มันเก่ง เราได้ประกันก็เพราะมันแท้ ๆ แต่ถ้าศาลไม่อนุญาตให้ประกัน พวกคืน (โรงคืนศาล) ก็จะพูดว่า “พูดกับท่านแล้ว ท่านบอกว่าเรื่องนี้ช่วยไม่ไหวจริง ๆ” เพราะพยานชัดแจ้งบ้างล่ะ อ้างไปโน่น ความจริงได้เตรียมคำพูดไว้แล้ว คอยรับสมอ้างให้สอดคล้องกับคำสั่งของศาลเท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วท่านผู้พิพากษาไม่ทราบเรื่องเลย เข้าขึ้นมาท่านก็ลงรถยนต์ที่หน้าศาลเดินเข้าห้องทำงาน มีอะไรก็ส่งไปตามหลักเกณฑ์และรูปคดี เพราะพวกผู้พิพากษาเขาถือมากในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต หากทุจริต แม้มีเพียงข่าวลือก็มีหวังถูกผู้ใหญ่เอาปูนหมายหัว ในฐานะหม่อมมอไม่น่าไว้วางใจ ถ้าสถาบันรับฟังได้ความว่าชื่อนั้นหรือการร้องเรียนนั้นมีมูลความจริง ก็ต้องถูกตั้งกรรมการสอบสวน คราวนี้เงินดาวน์เงินเดือนก็เป็นอันไม่ได้ขึ้นถ้าสอบสวนแล้วได้ความจริงก็ออกจากงานสถานเดียวไม่มีอุทธรณ์ฎีกา นับเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ผู้พิพากษาโดยอยากเสี่ยง ส่วนที่จะมีแกะดำปะปนอยู่บ้างก็หายากเต็มที ถ้าใครไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะความทุจริตของผู้พิพากษา แล้วมีหลักฐานพอยืนยันได้ ถ้าร้องเรียนให้กระทรวงยุติธรรมทราบละก็ชะเอว เมื่อไรก็เมื่อนั้นรับรองว่าได้กุศลเห็นผลทันตา แต่ขอให้ระวังว่ารายการแหกตาแอบอ้างว่าผู้พิพากษารับทรัพย์สินนั้นมีอยู่ทุกแห่ง อย่าได้หลงเชื่อง่าย ๆ

การขอประกันตัว

ไหน ๆ ก็พูดถึงเรื่องการประกันตัวมาบ้างแล้ว จะทำลปิด ๑ ครั้ง ๆ กลาง ๆ อยู่ก็กระไรอยู่ ขอว่ากันให้หมดเปลือกไปเลยก็แล้วกัน

ดังที่ได้เล่ามาแล้วว่า การขอประกันตัวทำได้ 2 ระยะ คือชั้นสอบสวนและชั้นศาล ท่านก็อาจสงสัยว่า “เอ... ใครบ้างล่ะที่มีสิทธิขอประกัน” ก็เห็นจะมีอยู่ 2 พวกเท่านั้น คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งขอประกันตัวเอง และบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะเป็นญาติ พี่น้องคนรู้จักกันซึ่งภาษา โท้เขวว่า “เพื่อนซี้” หรือน้องเมียก็ได้ไม่ขัดข้องซึ่งเรียกกันว่า “นายประกัน”

การขอประกันนี้ก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นโดยใช้แบบพิมพ์ซึ่งขอได้จากเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะที่ศาลขอได้จาก ประชาสัมพันธ์ ประจำศาล แบบพิมพ์ ก็มีคำร้อง ขอลปล่อยชั่วคราว ฉบับหนึ่ง หากได้รับอนุญาตให้ประกันตัวได้ ก็มีสัญญาประกันอีกฉบับหนึ่งเท่านั้น

หลักฐานที่ต้องใช้ในการขอประกัน โดยปกติ จะต้องมียกหลักทรัพย์ มาเป็นหลักประกัน ซึ่งอาจเป็นเงินสด พันธบัตรของรัฐบาล สลากออมสิน หนังสือค้ำประกันของธนาคารหรือที่นิยมกัน

มากก็คือหลักฐานเกี่ยวกับที่ดิน เช่นโฉนดที่ดินหรือ น.ส. 3 ถ้าที่ดิน ตั้งอยู่นอกเขตศาลควรวขอหนังสือรับรองจากเจ้าพนักงานที่ดิน หรือนายอำเภอท้องที่ไปแสดงด้วยว่าที่ดินดังกล่าวมีราคาปานกลางไร้ละเท่าใด ไม่ใช่ที่ดินอยู่ใกล้สุสานสุสานเก่าทำนาปลูกข้าวก็ไม่ขึ้น หนอย คอตติราคามาไร้ละตั้งแสนตั้งล้านอย่างกับ ที่ดินในเมืองนั้นทำไม ไม่ได้เด็ดขาด เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกันตัวแล้วพนักงานสอบสวนหรือศาลก็จะยึดหลักประกันไว้ และออกไปรับให้ยึดถือไว้เป็นหลักฐานเพื่อขอหลักทรัพย์สินในภายหลัง และที่จะลืมเสียไม่ได้ก็คือบัตร แสดงตัวบุคคล ที่ทางราชการออก ให้เช่นบัตรประจำตัวประชาชน ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ทหารผ่านศึกหรือใบอนุญาต ข้าราชการพหุชนะ หลักฐานเหล่านี้จะไม่ถูกยึดไว้เพียงแค่ใช้เพื่อตรวจสอบมิให้มีการแอบอ้างชื่อกันเท่านั้น

ส่วนจะได้ประกันหรือไม่นั้นก็ต้องแล้วแต่ประเภทของคดีคือถ้าเป็นคดีซึ่งมีอัตราโทษไม่สูงหรือไม่ร้ายแรง เช่นคดีลักทรัพย์ทำร้ายร่างกาย ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่หลบหนี การปล่อยชั่วคราวจะไม่เกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี และผู้ประกันมีหลักทรัพย์ที่เชื่อถือได้ ปกติก็จะได้รับอนุญาต โดยอัตราประกันตามสมควรแก่ข้อหา หากเป็นคดีมีอัตราโทษสูงเกิน 10 ปี เช่น ปล้นทรัพย์ มาผู้อื่น ซึ่งกฎหมายบังคับว่า หากขอประกันชั้นศาล ศาลจะต้องถามพนักงานอัยการก่อนว่าจะคัดค้านหรือไม่ เพื่อประกอบดุลพินิจทั้งนี้ก็มีข้ออื่นไกลหรือเป็นเพราะคดีเหล่านี้เป็นคดีอุกฉกรรจ์ ผู้ต้องหาหรือจำเลยมักมีจิตใจอำมหิต หรือไม่ก็เป็นผู้มีอิทธิพล ประเภทเจ้าพ่อทำนองนั้นพนักงานสอบสวนหรืออัยการเขาอาจคัดค้านว่า “อย่าให้ประกันเลยครับได้เท่าๆ พอมันออกไปพยานผมหายหมดแน่ หรือหากยังอยู่ก็อาจพูดได้อย่างเดียวว่า “ข้าไม่รู้ ข้าไม่เห็น” ข้าไม่ได้ยิน

ปัญหาต่อมาก็คือว่าสัญญาประกันใช้ได้นานแค่ไหน ซึ่งหากเป็นชั้นสอบสวนก็ใช้ได้เท่าระยะเวลาของการฝากขังแต่ละครั้งดังว่ามาแล้วตอนต้น ซึ่งการฝากขังครั้งต่อ ๆ ไปผู้ขอประกันก็เพียงแต่ยื่นคำร้องว่าประสงค์จะขอประกันผู้ต้องหาต่อไป โดยให้ถือหลักทรัพย์และสัญญาประกันเดิมเท่านั้น หากเป็นชั้นพิจารณาของศาล สัญญาประกันก็ใช้ได้ตลอดไปจนกว่าศาลนั้นจะพิพากษาคดี หรือนายประกันเห็นว่าเบื่อแล้วไม่อยากจะประกันต่อไปแล้วขอถอนประกันเสีย หรือศาลสั่งเลิกถอนสัญญาประกัน เป็นต้น

สิ่งที่นายประกันพึงปฏิบัติประการแรกก็คือ แจ้งชื่อและที่อยู่แก่เจ้าพนักงานสอบสวนหรือศาล ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการติดต่อ เรื่องอย่างนี้จะมาใช้นามแฝงอย่างกับสื่อรักในหนังสือพิมพ์ไม่ได้ เพราะมีคุุตะรางวัลเป็นเดิมพันแล้ว จะมาทำเล่น ๆ ไม่ได้ ประการต่อมาคือเซ็นสัญญา-

ญาประกันและเซ็นทราบกำหนดส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งในชั้นฝากขังนายประกันต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปศาลในวันที่ครบกำหนดฝากขังแต่ละครั้ง ส่วนในชั้นพิจารณาคดีของศาล นายประกันต้องนำจำเลยไปส่งศาลทุกครั้งศาลกำหนดนัด

หากนายประกันผิดนัดไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปศาลตามนัด ศาลอาจถอนประกันและปรับนายประกันตามสัญญา นายประกันจะต้องนำเงินค่าปรับไปชำระต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ถ้าไม่ชำระศาลอาจส่งยึดทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันขายทอดตลาด นำเงินมาชำระค่าปรับได้ ตานี้แหละครับ เข้าสู่วาทะที่ว่า “อยากเป็นลูกหนี้ให้เป็นนายหน้า อยากเป็นข้าให้เป็นนายประกัน” ทันตาเห็นทีเดียว

นายประกันที่ศาลสั่งปรับตามสัญญาประกัน มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาลได้ภายในเวลา 15 วัน หรือหากทางแก้ไขโดยไปติดตัวจำเลยมาส่งศาลให้ได้และขอลดค่าปรับต่อศาลซึ่งศาลก็อาจลดให้ บางทีศาลใจดีลดให้กว่าครึ่งกว่าก่อน ลดกันยิ่งกว่าต่อราคาในตลาดโบ้เบ้เสียอีกนะ

อ่านมาถึงตอนนี้ นายประกันบางคนชักปอดกลั้วจะเป็นข้าจะขอถอนประกันเสียก็ได้ โดยนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลพร้อมกับแจ้งว่าขอถอนประกัน หากได้รับอนุญาตแล้วความรับผิดชอบตามสัญญาประกันก็เป็นอันสิ้นสุด

หากไม่ถอนประกัน สัญญาประกันก็สิ้นสุดลงโดยเหตุอื่นได้เช่น ศาลถอนประกัน ศาลพิพากษาแล้วหรือสู้คดีกันไปจนจำเลยหรือนายประกันหนีไม่ไหว ตายจากกันไปข้างหนึ่ง หรือศาลสั่งปรับนายประกันเพราะผิดสัญญาและได้ชำระค่าปรับครบแล้วนายประกันยอมขอรับหลักประกันคืนไป ได้ทันที

ที่นึกมาถึงตอนสำคัญละครับ คือการสู้คดีกันในศาลเพราะพอตำรวจสอบสวนเสร็จส่งสำนวนให้อยการ อัยการก็จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป

การสู้คดีในศาล

การฟ้องคดีอาญานั้น นอกจากอัยการจะเป็นผู้ฟ้องแล้ว ผู้เสียหายจะฟ้องคดีเองก็ได้หรือจะแจ้งความตำรวจให้ดำเนินเรื่องให้ก็ได้ หากเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวไม่กระทบกระเทือนถึงชาวบ้านชาวช่องเขา เช่นคดีเซ็กเต็ง ส่วนใหญ่คนรับเซ็กได้แล้วเจอสปริงดังตึง ๆ มักจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง กรณีนี้ ศาล (คำว่าศาลซึ่งกล่าวถึงมาตั้งนานแล้วนี้ หมายถึงผู้พิพากษาผู้พิจารณาพิพากษา

คดีนี้ครับ ไม่ใช่ตัวอาคารศาลซึ่งเป็นตึกไม่มีชีวิตจิตใจ ขันมืออะไรก็ไปนั่งกราบไหว้ตัวตึก พุดกับตัวตึกยังกะทำกับศาลเจ้าคงได้วิ่งกันป่าราบแน่ ๆ) กล่าวคือศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนว่าคดีมีมูลความจริงหรือไม่ ไม่ใช่เอาคดีที่ไม่เป็นความผิดมาฟ้องเพื่อป้องกันการแก่งแย่งฟ้องกัน ก่อนศาลจะไต่สวนศาลก็จะส่งสำเนาฟ้อง กับแจ้งวันนัดให้จำเลยทราบ ไม่ใช่ชี้ชี้ชี้ไต่สวนไปตามลำพัง ส่วนจำเลยจะมาฟังคำไต่สวนเป็นการแก้กลุ้มก็ได้ หรือจะไม่มาฟังการไต่สวนเพราะกลุ้มมาก แต่จ้างทนายความให้มาซักค้านพยานโจทก์ไว้ก็ได้ ไม่ผิดกติกาแต่ประการใด

ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาลจะรอฟังคำสั่งศาลเสียเลยก็ได้ แต่ก็ควรเตรียมหลักทนายมา เพื่อขอประกันตัวด้วย เพราะหากศาลฟังว่าคดีของโจทก์มีมูล ให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา ศาลก็จะรับตัวจำเลยขังไว้ในระหว่างพิจารณาได้ทันทีซึ่งหากจำเลยไปศาลวันนั้นก็นับว่าหวานคอแรง เพราะศาลจะได้ ไม่ต้องเสียเวลาออกหมายจับอีก เนื่องจากหมุดเดินมาชนบึงตอเข้าให้แล้ว แต่ถ้าจำเลยไม่ไป ศาลก็จะนัดวันให้จำเลยแก้คดี และในวันนั้นถ้าจำเลยมาศาล ศาลก็จะนำตัวจำเลยขังไว้ในระหว่างพิจารณาได้ทันทีเช่นกัน แต่จำเลยประเภทลูกเล่นจัด หรือพวกที่รู้ตัวดีว่าเดินเข้าศาลเมื่อใดก็ไม่พ้นตะรางละก็มักจะไม่วายไปศาลง่าย ๆ ทำให้ทั้งโจทก์ทั้งศาลต้องออกแรงกันต่อไป โดยศาลจะออกหมายจับให้ตำรวจล่าตัวเอามาให้ได้ หากจำเลยจะหลบหนีก็ต้องหนีกันหัวซุกหัวซุน ประวิงเวลาด้วยการเล่นเอาเถิดไปได้อีกพักหนึ่ง แต่ถ้าหนีไม่เก่งหรือตำรวจจับเก่ง หมอคงทำนายล่วงหน้าได้โดยไม่ต้องดูดวงว่าโอกาสได้กินข้าวแดงมีมากกว่าครึ่ง

แต่ถ้ากรณีอัยการเป็นโจทก์ อัยการต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลด้วยในวันยื่นฟ้อง และศาลจะส่งประทับฟ้องไปได้เลยทีเดียว โดยไม่ต้องทำการไต่สวนอีก เพราะก่อนอัยการจะฟ้องทางตำรวจได้ทำการสอบสวนและมีพยานหลักฐานอยู่ในมือตั้งเยอะแยะแล้ว ฉะนั้นในกรณีนี้หากผู้ต้องหาจะอ้างว่าศาลยังไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องก่อน เพื่อด่วงเวลาการได้รับฐานะเป็นจำเลยละก็ บ่มีทางหรอกนาย ศาลท่านไม่รับฟังหรอก

เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว หากจำเลยจะสู้คดีเพราะเห็นว่าไม่ได้กระทำความผิด ตำรวจจับตัวมาผิดแท้ ๆ ส่วนไอ้คนทำจริง ๆ โน่นลอยชายอยู่โน่น หรือถูกกล่าวหาโดยมีมูลความจริงหรืออาจเป็นว่า เอ...แม้ข้าจะทำผิดจริงแต่เรื่องอะไรจะไปรับชะง่าย ๆ หากทู่ซี้สู้คดีไป จับพลัดจับผลูก็อาจหลุดได้นี้หว่า ก็จึงแถลงขอต่อสู้คดีไว้

หลังจากศาลประทับฟ้อง ปกติจำเลยก็ต้องถูกขังระหว่างพิจารณา หากอยากจะอยู่นอกเรือนจำก่อนในช่วงนี้ ก็ต้องยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาลอีกครั้งหนึ่ง ไม่ว่าจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวนหรือชั้นฝากขังมาก่อนแล้วหรือไม่

พอถึงขั้นนี้ หากจำเลยไม่ได้เป็นคนหัวหมอนขาดหนักแล้วก็ขอแนะนำให้ทนายความไว้ได้ แล้ว โดยเสียค่าจ้างเอาเอง ซึ่งมีให้เลือกทุกราคา ตั้งแต่ทนายชั้นดีคุณภาพสูง ค่าจ้างก็สูงตามอาจเป็นแสนเป็นหมื่นเรื่อยมาจนถึงทนายอาสาสมัคร ประเภทมือปืนรับจ้างรับว่าความให้ฟรี เพราะต้องการเลขคดีไว้สมัครสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา หรืออัยการก็ได้ แต่ต้องระวังให้ดีหากได้ทนายว่าความไม่เป็น คดีที่ควรจะหลุดแห่ง ๆ เพื่อนก็ว่าความซะจนจำเลยติดคุกไปก็มี อย่างไรก็ตาม มีคดีบางประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป หรือคดีที่จำเลยเป็นเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี หากจำเลยไม่รู้จะไปหาทนายที่ไหน ก็ร้องขอให้ศาลตั้งทนายให้ก็ได้ เพราะกฎหมายบังคับไว้ กรณีนี้จำเลยไม่ต้องเสียค่าจ้างแต่ประการใด หลวงท่านจะจ่ายให้ทนายเอง

ก่อนศาลจะพิจารณาคดีต่อไป ก็ต้องมีการสอบถามจำเลยโดยศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้ฟังและถามว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ตัวจำเลยจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธหรือหนึ่งเสียทำเป็นไปอย่างที่ว่า ไม่ให้การเลยก็ได้ตามใจชอบ เพราะการนิ่งนั้นกฎหมายอาญาให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธ

ถ้าท่านกระทำความผิดจริง ก็อย่าทำตัวตึงตัวสู้คดีไปเลยเสียเวลาเปล่า ๆ ควรให้การรับสารภาพผิดต่อศาลเสีย เพราะการรับสารภาพเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยปกติศาลจะปรานีลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านเอาไปพูดกระแนะกระแหนว่ารับสารภาพลดครึ่งราคา ความจริงก็เป็นผลดีแก่จำเลยอยู่มากที่จะได้รับโทษเพียงสถานเบาและเป็นการประหยัดเวลาของศาล หากปากแข็งปฏิเสธ เมื่อศาลพิจารณาคดีสืบพยานเสร็จแล้ว ปรากฏว่าพยานหลักฐานฟังได้แน่ชัดว่าทำผิดจริง และจำเลยเห็นว่าจะบอทำแล้ว จึงรับสารภาพ ก็ไม่มีประโยชน์เสียแล้วละตอนนี้อย่างไร เนื่องจากเป็นการรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐาน ศาลอาจจะไม่ลดโทษให้เลยก็ได้ คราวนี้ละติดคุกกันอ่วมแน่ ๆ

หากท่านไม่ได้กระทำความผิดและประสงค์จะต่อสู้คดีก็ควรให้การปฏิเสธความผิด ส่วนการจะให้การในรายละเอียดอย่างไรต่อไป หากท่านไม่ใช่คนหัวหมออย่างว่า ก็ควรปรึกษาทนายความเพื่อสู้คดีกันต่อไปจะดีกว่า

เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ปกติกาลก็จะตัดสินไปเลยในวันนั้น แต่หากเป็นคดีที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป แม้จะรับสารภาพ โจทก์ก็ต้องนำพยานมาสืบให้ศาลเห็นโดยชัดแจ้งว่าจำเลยกระทำผิดจริง

ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธความผิด แม้ศาลก็ต้องนัดสืบพยานโจทก์และจำเลยต่อไปโดยฝ่ายไหนมีพยานอย่างไรก็นำมาสืบแสดงกัน หากจำเลยจะถามว่า “ได้เท่าครับผมจะหลุดหรือติด ศาลก็จะบอกว่าแล้วแต่พยานหลักฐาน ไม่ได้อยู่ที่ศาล อัยการหรือทนายแต่อย่างใด” ฉะนั้นความสำคัญในตอนนี้อยู่ที่พยานหลักฐานว่าฝ่ายใดจะมีน้ำหนักมากกว่ากัน

การพิจารณาและการสืบพยานในคดีอาญานั้น ศาลจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย อันนี้ไม่ใช่อะไรหรอกครับ เพราะคดีอาญามีคุกตะรางเป็นเดิมพันเกี่ยวกับอิสระเสรี แต่ไม่ถึงกับเหนืออื่นใดนะ ของจำเลยโดยตรง จะทำอะไรไปบ้างก็ควรให้จำเลยเขาได้รู้เห็นด้วย จะได้เข้าตะรางด้วยความสบายใจว่า “ข้าได้เข้าตะรางก็เพราะพยานหลักฐานเขาดีจริง ๆ เพี้ย” จำเลยจึงต้องไปศาลทุกนัดที่มีการพิจารณาคดีของตน หากนัดไหนไม่ไป ศาลก็ต้องเลื่อนการพิจารณา เสียเวลาเปล่า ๆ ดีไม่ดีถ้าได้ประกันตัวไปก็อาจถูกถอนประกันเพราะศาลคิดว่าจะหลบหนี พลอยทำให้นายประกันต้องนอนเอาหัวแม่เท้าก่ายหน้าผากเพราะถูกปรับตามสัญญาประกันไปด้วย

อย่างไรก็ตามก็มีข้อยกเว้นที่จำเลยไม่ต้องไปศาล คือศาลพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ดังนี้

1. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อจำเลยมีทนายและได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่ไปฟังการพิจารณาและการสืบพยาน
2. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใดคนหนึ่ง ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้
3. ในกรณีที่มีการส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่นหรือการเดินเผชิญสืบนอกศาล จำเลยจะไปฟังการพิจารณาหรือไม่ก็ได้

ในคดีอาญานั้น กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ฮั่นแน่ ! จำเลยทั้งหลายอย่าเพิ่งดีใจนะว่าอย่างนั้นก็สบายนะซี เพราะกฎหมายว่าไม่ผิดแล้วนั้นหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะนี่เป็นแต่เพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น โจทก์เขามีหน้าที่นำพยานหลักฐาน

มาสืบแสดงให้ศาลเห็นว่า จำเลยเป็นผู้กระทำผิดโดยเป็นฝ่ายสืบพยานก่อน หากจำเลยมัวแต่ตายใจ นั่งยิ้มกริ่มสบายใจเฉิบ หากโจทก์เขาพิสูจน์ได้ก็จะกลับกลายเป็นหน้าซัด ฉะนั้นเมื่อโจทก์นำสืบพยานเสร็จ จำเลยก็ควรนำสืบพยานหลักฐานของตนแก้ข้อกล่าวหาของโจทก์ด้วย

พอมาถึงขั้นนี้ พวกดินโรงดินศาลมันจะเข้ามาจูนจ้านอีกแล้ว ก็อย่างที่พูดไว้เมื่อตอนขอประกันตัวนั้นแหละครับ พวกนี้มันก็จะเข้ามาตีสนธิ มาถามว่าอยากจะหลุดไหมละ ถ้าต้องการก็จะไปช่วยพูดกับท่านให้ ซึ่งก็ไม่ว่าท่านสนใจไหน โดยขอค่าตอบแทนนับพัน นับหมื่นบาท หรืออาจเป็นแสนเป็นล้านหากเป็นคดีใหญ่ ๆ ความจริงไม่ได้ไปหาไปพบใครเลย มีอยู่เสมอที่ผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีถูกแอบอ้างเอาชื่อไปใช้ว่าท่านต้องการเท่านั้นเท่านี้ ความจริงเจ้าตัวไม่รู้เรื่องเลย พวกนี้ก็คอยหลอกกินตามน้ำอย่างที่เรามาแล้วนั้นแหละ พอผลออกมาเป็นตรงกันข้าม โดยศาลพิพากษาลงโทษก็อ้างว่า พูดแล้วท่านไม่ให้บ้างละ คดีซัดแจ้งช่วยไม่ได้บ้างละ แล้วแต่จะยกขึ้นอ้างให้สมจริง หากศาลพิพากษาปล่อยก็หวานคอแรงพวกนี้ไปโดยไม่ต้องออกแรงอะไรให้เมีย ยอมนั่งกินตามน้ำหลอกคนรู้เท่าไม่ทันไปวัน ๆ

ฉะนั้น หากมีคนมาตีสนธิเช่นนี้ ขอให้ท่านไปพบกับผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หรืออธิบดีรองอธิบดีผู้พิพากษาได้ทันที เพื่อจะได้ช่วยกันขจัดพวกผีคอยสูบเลือดท่านเสียให้สิ้นซาก ข้อสำคัญท่านอย่าเป็นฝ่ายตะเกียกตะกายไปหาพวกนี้เสียเองละ เสียเงินไปมากเท่าไรก็ยังสมน้ำหน้าท่านมากเท่านั้น

การขอความปรานีจากศาล

ความจริงนั้นศาลไม่ได้ใจไม้ ไม้ระกำลงโทษจำคุกจำเลยทุกคนเสียหมด หากฟังได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดหรอก เช่นตอนคำตัดสินเดือนหงายท่านจะนอนจิบเหล้าเก่า ๆ แกล้มด้วยปลาดิบบนจาน เรือนให้สบายสักหน่อย มีไอ้โจรหัวร้ายถือปืนบุกขึ้นมาจะชิงทรัพย์สินอย่างอุกอาจ ท่านคว้ามิดิโด้ ไกล ๆ ตัวได้ก็พันฉะไปทันที ถูกไอ้หมอนั่นแขนห้อยร่องแรงเปิดแนบไป หากต่อมาท่านถูกฟ้องว่าทำร้ายร่างกายผู้อื่น ท่านก็ต่อสู้ได้ว่าเป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ “ก็มันมีปืน ผมมีแต่มีด แล้วมันเป็นฝ่ายบุกขึ้นมาจะชิงทรัพย์สินก่อน ผมฟันมันไปที่เดียวเท่านั้น” เช่นนี้ ศาลก็จะพิพากษาปล่อยตัวท่านไป เพราะเป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุไม่มีความผิด

นอกจากนี้ก็มีอีกเยอะแยะ เช่นการกระทำด้วยความจำเป็น ขณะเกิดเพลิงไหม้ ท่านไม่มีทางหนีไปทางไหน นอกจากจะพังรั้วบ้านใกล้เคียงออกไป การพังรั้วแม้จะเป็นความผิดกฎหมาย

บัญญัติว่าไม่ต้องรับโทษ หรือการกระทำโดยบันดาลโทสะ เช่นผัวอุดสาหัสไปทำงานที่ซาอุฯ ส่งเงินมาให้เมียใช้ทุกเดือน เมียอยู่ทางนี้แอบไปมีชู้ซะนี่ ฝ่ายผัวกลับมาถึงบ้านเห็นเมียกำลังเจ้มกับไอ้หนุ่มนิรนามอยู่ที่โครจจนตัวสั่นไม่ฟังอีร่ำคำอีรมละ คว้ามิดได้ก็ฟันฉะ ๆ จนไอ้หนุ่มนิรนามนอนหงายตายไป เช่นนี้ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ การกระทำในขณะไม่รู้ผิดชอบเช่นคนบ้าบังคับตัวเองไม่ได้ ก็ไม่ต้องได้รับโทษ เป็นต้น

แต่ถ้ากรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์เช่นว่ามานี้ ท่านก็ร้องขอความปรานี โดยผ่อนโทษหนักเป็นโทษเบาได้ในคดีบางประเภท คือ

ในคดีความผิดซึ่งศาลพิจารณาแล้ว เห็นสมควรลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าปรากฏว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ว่าอายุก็ยังไม่ค่อยเยอะ ประวัติดีดี ไม่มี ความประพฤติดีเสียหยาบ สถิติปัญหาการศึกษาอบรมก็ผ่านการศึกษามาดี สุขภาพภาวะแห่งจิตปกติดี ไม่บ๊อง นิสัยไม่เกรงกลัวใคร มีอาชีพเป็นหลักเป็นฐานแน่นอน และสภาพแวดล้อมอยู่ในถิ่นดี ไม่มั่วสุมหรือสภาพความผิดก็ไม่หนักหน่วงอะไรหรือเหตุอื่น ๆ อันควรปรานีแล้ว ศาลก็อาจรอกการลงโทษ คือพิพากษาไปว่า จำเลยมีความผิดฐานนั้นฐานนี้ ให้ลงโทษจำคุกกี่วัน ก็เดือน ก็ปี ก็ว่าไป แต่จำเลยยังไม่ต้องถูกจำคุกทันทีโดยให้ปล่อยตัวไปก่อน เพื่อให้โอกาส ประพฤติตนเป็นคนดีไม่กระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กำหนด อาจจะเป็น 1 ปี 2 ปี 3 ปี แต่ต้องไม่เกิน 5 ปี และในช่วงนี้หากจำเลยขึ้นไปทำผิดอีก นอกจากจะถูกลงโทษตามความผิดในคดีหลังแล้วโทษที่กำหนดไว้ ในคดีก่อน และรอเอาไว้วันนั้น ก็จะถูกนำมาบวกรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งก็เป็นไปตามหลักกรรมดาครับเมื่อห้ามแล้วว่าที่หลังอย่าทำ ยังขึ้นไปทำอีก ก็ต้องเอาให้หนัก หรืออีกวิธีหนึ่งก็โดยศาลรอกการกำหนดโทษเอาไว้ คือศาลจะพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดแต่ยังไม่กำหนดโทษให้จำเลยทันที รอกการกำหนดโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเช่นกัน หากไปกระทำความผิดอีกในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ คราวนี้ละก็ศาลพิพากษาลงโทษพร้อมกัน 2 คดีรวด

หากจำเลยประสงค์จะขอให้ศาลเมตตาปรานี รอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษซึ่งเรียก รวม ๆ ง่าย ๆ ว่า “รอกการลงอาญา” ให้ก็ควรเตรียมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอายุ ประวัติความประพฤติ ที่มีอยู่ไปแสดงให้ศาลทราบ เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจเช่นเรื่องอายุก็ควรมีสุดบัตรหรือสำเนาทะเบียนบ้าน หรือบัตรประจำตัวประชาชนไปแสดง ถ้าเป็นนักเรียนก็ควรมีใบรับรองจาก

โรงเรียน แต่ถ้าเป็นใบรับรองจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาหรือวิทยาลัยบางช่วงละก็ เสร็จแน่ ๆ แทนที่จะได้ลดกลับได้เพิ่มโทษซะอีก แต่เรื่องนี้ไม่ต้องเป็นห่วงหรอกพวกศิษย์เก่าวิทยาลัยเชื่อว่าแม่เจ้าตัวปิดนักปิดหนาไม่ยอมบอก ทางอัยการเขาก็หาคำรับรองมาให้ศาลพร้อมกับฟ้องจนได้ เพื่อให้ศาลทราบและพิพากษาเพิ่มโทษฐาน กระทำผิดติดนิสัยเข้าไปด้วย ถ้าเป็นข้าราชการพนักงาน ลูกจ้าง ก็ควรมีคำรับรองจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง ถ้าหากเป็นกรณีที่มีการชดใช้ค่าเสียหาย เช่นคดีขับรถชนคนบาดเจ็บได้ช่วยค่ารักษาพยาบาลไปเท่าใด ให้ค่าทำขวัญเท่าใดก็ควรนำผู้เสียหายไปแถลงต่อศาลด้วย ถ้าผู้เสียหายเขาไปไม่ได้จริง ๆ ก็ไม่ต้องไปจุดกระชาก ลากถูถูถู ให้ทุลักทุเลหรอกเอาบันทึกข้อตกลงเรื่องค่าเสียหายซึ่งพนักงานสอบสวนทำไว้หรือที่โจทก์รับรองไว้ไปแสดงก็ใช้ได้

สำหรับเขตกรุงเทพมหานครนั้น ศาลจะรอกการลงอาญาแก่จำเลยไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของจำเลยด้วยก็ได้ โดยมีสำนักงานคุมประพฤติกลาง สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เป็นผู้รับผิดชอบการคุมประพฤติ กล่าวโดยสังเขปก็คือในกรณีที่จำเลยขอความปรานีจากศาลขอให้รอกการลงอาญาไว้ศาลต้องส่งเรื่องให้สำนักงานคุมประพฤติกลาง ไปสืบหารายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลยว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร มีนิสัยเป็นอย่างไรเรียนหนังสือหรือเปล่า ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูใครบ้าง เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจ

หากจำเลยยื่นคำร้องเข้ามาว่าขอศาลได้โปรดรอกการลงอาญาแก่จำเลยสักครั้งเถิด เนื่องจากจำเลยทำผิดครั้งนี้ด้วยอารมณ์ชั่ววูบแท้ ๆ ความจริงจำเลยมีความประพฤติดี ทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีลูกต้องเลี้ยงดู 7 คน กำลังเล็ก ๆ ทั้งนั้นแถมแม่ตัวและแม่ยายอีก 2 คน เมียก็ไม่ได้ทำงานเพราะต้องเลี้ยงลูก ลูกมันเกิดหัวปีท้ายปีทุกปี อย่างนี้ศาลก็จะให้เจ้าหน้าที่ในสำนักงานคุมประพฤติกลางไปสืบหาข้อเท็จจริงว่าไอ้ที่จำเลยอ้างมาในคำร้องนั้นนะ จริงหรือเปล่า และมีเสนอแนะอะไรบ้างถ้าเป็นความจริงก็จะเป็นข้อเท็จจริงที่ประกอบให้ศาลใช้ดุลพินิจดีขึ้นว่า อย่างนี้ค่อนข้างรอกการลงอาญาให้หน่อย และหากศาลสั่งรอกการลงอาญาไว้ก็อาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ ของจำเลยไว้ด้วย ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ได้ทราบมา เช่น ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เป็นครั้งคราว เพื่อพนักงานคุมประพฤติ จะได้สอบถาม แนะนำ ดักเตือน หรือช่วยเหลือด้านอื่นตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพจะได้ไม่ไปกระทำผิดอีกในระหว่างระยะเวลาการรอกอาญา ซึ่งอาจจะเป็น 1 ปี 2 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี ดังกล่าว ถ้า

จำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขไม่บิดเบี้ยว จำเลยก็จะพ้นจากการถูกลงโทษ หรือถูกกำหนดโทษไป ซึ่งเป็นผลดีแก่จำเลยมากกว่าจะได้ไม่มีประวัติต้องติดคุกติดตารางให้เป็นชนกัติดหลังต่อไป

แต่ถ้าจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว ศาลก็อาจใช้ไม้รวกก่อนแค่ ตักเตือนให้ทราบ หากไม่เชื่อก็กำหนดโทษหรือลงโทษ ที่รอไว้นั้นเสียเลย ให้รู้แล้วรู้รอด จำเลยก็ต้องเข้าขังเตตามระเบียบ ก็เขาให้ทำตัวดี ๆ แล้วไม่ทำนั้นนา

หรือหากระหว่างคุมประพฤติ จำเลยไปกระทำความผิด ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่ทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และคดีหลังศาลพิพากษาจำคุก ที่นี้แหละยิ่งหนักเข้าไปใหญ่ โทษจะโทษ คดีหลัง โทษจะโทษคดีแรก ศาลท่านเอามาวกกันให้จำเลยรับ ไปทั้งหมดละ หลังแอ่น ไปเลย ไหมล่ะ

ที่นี้หากกรณีเป็นว่าไอ้คำร้องที่จำเลยยื่นต่อศาลนั้น พนักงานเขาไปสืบเสาะแล้ว ปรากฏว่า โทษทั้งเพ หนอยแน่พอไปดูเข้าจริง ๆ จำเลยเป็นจ๊กโก๊ตั่วแสบ วัน ๆ ได้แต่ทำซ้ำไปซ้ำมา งาน การก็ไม่มีทำ โทเงินแม่ใช้ทุกวัน วันดีคืนดีก็มุดรีว ไปลักเปิดชาวบ้านเขาจนถูกฟ้องเป็นคดี เช่นนี้ เสรีจรวานี้เสร็จแน่ ๆ โทษจะถูกลงโทษโดยไม่ได้รับความปรานี แล้วยังถูกพ่วงด้วยคดีอื่นเช่นแจ้ง ความเท็จตามไปเป็นพรวนด้วยก็ได้

การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาสืบพยานโจทก์และจำเลย ซึ่งในระหว่างนี้ ก็อาจมีการขอเลื่อนบ้าง โจทก์ขอบ้าง ทนายจำเลยขอบ้าง เพราะเมื่อคืนก่อนถึงกันดึกไปหน่อย เข้านี้เลยปวดศีรษะชัก ความไม่ได้มีนไปหมด ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ค้าน ศาลก็มักจะอนุญาตเสมอ แต่เมื่อสืบพยานทั้งสอง ฝ่ายเสร็จแล้ว ศาลก็ต้องนัดวันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง จำเลยก็ต้องไปฟังตามวัน เวลาที่ศาลนัด เหตุที่ต้องไปก็เพราะว่า ถ้าศาลพิพากษาให้จำคุกจำเลย แล้วไม่มีจำเลยอยู่ที่ศาล จะเอาใครที่โทเข้าคุกละ ไร่ ถ้ามได้แต่ถ้าจำเลยตั้งใจจะเบี้ยวเพราะได้ประกันตัวไปแล้ว จึงไม่ ยอมไปฟังคำพิพากษา หากศาลสงสัยว่าจำเลยจะหลบหนีหรือเห็นว่าไอ้หมอนี้มันจงใจไม่มาศาลแน่ ๆ แล้ว ศาลก็จะออกหมายจับจำเลย ถ้ายังจับตัวจำเลยมาฟังคำพิพากษาไม่ได้ภายในเวลา หนึ่งเดือนนับ แต่วันออกหมายจับ ศาลก็จะอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ โดยถือว่าจำเลยได้ฟังคำ พิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว แต่ถ้าศาลพิพากษาจำคุก ที่นี้ก็หมดสนุกละซิ เมื่อไหวไปโผล่หัวให้

ตำรวจเห็น เมื่อนั้นก็จะถูกหัวปักเข้ากรงไปเลย แล้วจะไม่มีความสุขอะไร สู้เข้าคุกเสียดี ๆ มีข้าวกินทุกมื้อในเรือนจำดีกว่าเที่ยวไปหลบ ๆ ซ่อน ๆ หนีหมายศาล

อีกอย่างหนึ่ง การอยู่ในเรือนจำในฐานะนักโทษเด็ดขาดนั้นนะ ทางกรมราชทัณฑ์เขาก็มีระเบียบการลดหย่อนผ่อนโทษให้อยู่แล้ว วันเฉลิมพระชนมพรรษา ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ อกยโทษอยู่เสมอ โทษจำคุก 20—30 ปี ดิดเข้าจริง ๆ อาจแค่ 6—7 ปี เท่านั้น ข้อสำคัญเมื่อเข้าคุกแล้วขอให้ประพฤติตัวดี ๆ ให้เรียบร้อยน่ารักหน่อยเท่านั้น ไม่ใช่เข้าไปแล้วทำเป็นนักเลงหัวไม่อยู่เป็นมาเฟียในนั้นเสียอีก ถ้าอย่างนี้ใครเขาจะอยากลดโทษให้

การลงโทษทางอาญา

อันว่าโทษในคดีอาญานั้นก็มีอยู่ 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตนั้น ฟังแล้วรู้สึกดุดเดือด เพราะกฎหมายให้เอาไปยิงเสียให้ตาย ถ้าไม่ตายก็ใช้ไม่ได้ ต้องยิงใหม่จนตาย แต่จำเลยจะถูกประหารชีวิตก็ต่อเมื่อพ้นกำหนด 60 วัน นับแต่วันฟังคำพิพากษาถึงที่สุดและได้ดำเนินการขอพระราชอภัยโทษแล้ว ซึ่งจะเล่ารายละเอียดให้ฟังในตอนท้าย

โทษจำคุก จำเลยที่ต้องโทษประเภทนี้ ก็จะถูกขังไว้ในเรือนจำ

โทษกักขัง จำเลยจะถูกกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดไว้แต่มิใช่เรือนจำ ปกติก็จะนำไปกักขังไว้ที่สถานตำรวจ ซึ่งมีสภาพแย่กว่าเรือนจำเสียอีก แต่ถ้าตำรวจเห็นสมควรก็อาจส่งตัวไปกักขังไว้ ณ สถานที่กักขังกลางที่จังหวัดปทุมธานีก็ได้

โทษปรับ อันนี้ง่ายหน่อย ถ้าจำเลยมีเงินก็จ่ายไปหมดเรื่องกัน ทั้งนี้ต้องจ่ายภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาแต่ศาลอาจสั่งให้ชำระทันที ในวันนั้นถ้าไม่ชำระศาลก็จะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อน เว้นแต่จำเลยจะขอประกันตัวไป เพื่อไปหาเงินมาชำระค่าปรับ แต่ไม่ใช่ไปปล้นเขามาอีกละเดียวได้โดนอีกคดีหนึ่งหรอก การกักขังแทนค่าปรับก็คิดในราคา 20 บาท ต่อหนึ่งวัน ถูกกว่าค่าแรงขั้นต่ำเป็นไหน ๆ ต่อมาเมื่อจำเลยชำระค่าปรับ ศาลจะคิดหักวันที่จำเลยถูกคุมขังมาก่อนออกจากจำนวนเงินค่าปรับไม่ว่าจำเลยจะถูกคุมขังที่โรงพักหรือเรือนจำ นักพนันทั้งหลายควรจำหลักเกณฑ์นี้ไว้ให้ดีนะครับเพราะรู้สึกว่าคุณก็ได้มีโอกาสใช้บ่อย

การกักขังแทนค่าปรับนั้น ไม่ว่าจะถูกปรับมากน้อยแค่ไหนศาลจะกักขังเกิน 1 ปีไม่ได้ เว้นแต่ค่าปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งกักขังเกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปีก็ได้

โทษริบทรัพย์สิน เป็นโทษที่กระทำต่อทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้เป็นของกลาง โดยศาลจะสั่งริบให้เป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ศาลสั่งริบ หากเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้มา โดยการกระทำความผิด และทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงอาจยื่นคำร้องขอคืนต่อศาลได้

หากเป็นทรัพย์สินซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด เช่น บิ่นเถื่อน ฝิ่น หรือเฮโรอีน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด ศาลจะสั่งริบทั้งสิ้น เจ้าของที่แท้จริงไม่อาจร้องคืนได้ขึ้นร้องขอเข้ามาดี ไม่ได้พลอยติดคุกไปด้วยหรอก

การอุทธรณ์และฎีกา

เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก หรือลงโทษจำเลยแล้ว ทั้งโจทก์หรือจำเลยก็มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ ได้ภายในกำหนด 5 วัน นับแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้จำเลยฟัง และเมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายังไร ยืน ยก กลับ หรือแก้คำพิพากษาของศาลชั้นต้นแล้ว โจทก์หรือจำเลยไม่พอใจอีก ก็ยื่นฎีกาไปยังศาลฎีกาได้ภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้จำเลยฟังเช่นกัน

แต่ก็มีคดีบางคดีที่อุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ เพราะกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ซึ่งเรื่องนี้มีรายละเอียดมาก ถ้าจะเขียนไปก็จะยืดยาวและยืดเยื้อเป็นที่น่ารำคาญเปล่า ๆ เพราะต้องใช้หน้ากระดาษมากเดี๋ยวหัวเบียเขาจะค้อนเอา เขายังบอกว่า สั้น กระทัดรัด และได้ใจความ ว่ายังงั้น

หากจำเลยถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ ก็ไม่ต้องวิตกทุกข์ร้อนว่าจะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ เพราะจำเลยมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ฎีกาต่อพนักเรือนจำได้ภายในกำหนดอายุอุทธรณ์หรือฎีกา ต่อจากนั้นพนักเรือนจำก็จะรับรองและนำไปส่งให้ศาลเอง เท่าที่พบมาอุทธรณ์ฎีกาประเภทนี้ ที่แนะนำซึ่งเป็นนักโทษด้วยกันเขียนให้ด้วยลายมือที่สวยงามเป็นระเบียบ ตามด้อยคำเรียกว่า ว่า "เว้ากันซื่อ ๆ" กิติไปอย่างทำให้ศาลอ่านง่าย เข้าใจง่ายไม่เหมือนอุทธรณ์ของทนายบางคน โอโฮ เขียนมาตั้ง 20—30 หน้าวกไปวนมา แต่เนื้อหาสาระจริง ๆ สรุปแล้วได้สักหน้าสองหน้าเท่านั้น สอบถามไป

สอบถามมาได้ความว่าตัวจำเลยซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างเอาไปอ่าน เลยต้องโชว์ฟอร์มเสียหน่อยเพื่อให้ดูขลัง เพราะเรียกค่าจ้างมาแพงเป็นงันไป

จำเลยจะให้ทนายความของตนยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลแทนก็ได้ เพราะไหน ๆ ก็ว่าจ้างให้ว่าความให้แล้ว ก็ให้ทนายความเขาทำหน้าที่ให้ครบถ้วนซี เว้นแต่ว่าพอจำเลยติดคุกแล้วก็เลยเบี้ยวค่าจ้างเขา ตกลงจะให้หมิ่นหนึ่ง เอาไป 5 พันก่อน ถ้าคดีเสร็จจะให้อีก 5 พัน หนอยพอศาลพิพากษาให้จำคุกเลยเบี้ยวไม่ให้ค่าจ้างที่ค้างเสียนี้ อย่างนี้ ทนายความเขาก็ไม่ยอมทำตามต่อให้ชนะ แต่ถ้าให้ค่าจ้างเขาครบ มีหรือที่เขาจะไม่อุทธรณ์ฎีกาให้

เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาปล่อยจำเลย ก็คงไม่มีปัญหาอะไรต่อไป จำเลยจะไปไหนก็ไปเถอะ แต่ถ้าจำเลยถูกพิพากษาลงโทษ หากเป็นคดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกา และจำเลยประสงค์จะขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาด้วยแล้วแต่กรณี ก็ต้องยื่นคำร้องขอประกันตัวพร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกา โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น ไม่ใช่ทะเร่ร่อนว่าเอาไปยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยตรง เขาไม่รับหรอกจะบอกให้ เพราะกฎหมายบัญญัติให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้ตรวจอุทธรณ์ฎีกาเสียก่อน แต่ถ้าจำเลยยังทำคำอุทธรณ์หรือฎีกาไม่เสร็จ หากจำเลยจะติดคุกในช่วงนี้ กลัวว่าจะโสมซิคจำเลยก็ต้องทำคำร้องว่าจะอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาพร้อมกับยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นก็อาจจะสั่งประกันนั้นเอง หรือส่งไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่งก็ได้ แล้วแต่ดุลพินิจของศาลจากนั้นจำเลยจึงค่อยยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาตามไปอีกที ส่วนเรื่องศาลจะให้ประกันหรือไม่ั้น ก็แล้วแต่รูปคดีและความมั่นคงของหลักประกันดังกล่าวให้ฟังมาแล้ว

การดำเนินการหลังคดีถึงที่สุด

เมื่อคดีถึงที่สุด ศาลพิพากษาว่าอย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามนั้น หากศาลพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ว่าสถานใด จำเลยมีสิทธิที่จะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอรับพระราชทานอภัยโทษ โดยจำเลยหรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องต้องยื่นเรื่องราวผ่านทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หากจำเลยถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นต่อพัสดิหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ถวายความเห็นหรือคำแนะนำต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หากจำเลยต้องโทษประหารชีวิต จะหลุดเกล้า ๆ ถวายเรื่องราวได้เพียงครั้งเดียวภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันฟังคำพิพากษา เพราะเมื่อถูกยกคำร้อง ก็ต้องตาย แล้วจะลุกขึ้นจากโลงมาขอเป็นครั้งที่ 2 ที่ 3 ได้อย่างไรเล่า โช้ อโหสิ

ส่วนโทษอย่างอื่นจะยื่นทูลเกล้าฯ เมื่อใดก็ได้ แต่ถ้าถูกยกคำร้องมาหนึ่งแล้ว จะยื่นใหม่ไม่ได้จนกว่าจะพ้นกำหนด 2 ปี นับแต่วันถูกยกครั้งก่อน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ไม่มีศาลฎีกาให้ยื่นต่อไปอีกได้

ฉะนั้น หากได้รับโทษสถานใดไปแล้ว ก็ขอให้ก้มหน้าก้มตาไปเถิดนะ จำเลยนะ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ไทย
(www.library.coj.go.th)

บันทึกท้ายเล่ม

ความคิดที่จะสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์หลังใหม่นี้ ได้มีมาตั้งแต่ครั้งศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้มาตรวจราชการที่ศาลนี้ แล้วเห็นชอบตามข้อเสนอของคุณบุญสิน ตูลากัน ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญานบุรี ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในขณะนั้นว่า อาคารศาลหลังเดิมซึ่งเป็นตึกชั้นเดียวได้สูงเกินไป ขำรุดทรุดโทรมและคับแคบ สมควรจะได้ก่อสร้างใหม่ ท่านจึงได้สั่งให้คุณเสริมศักดิ์ เทพาคำ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นบันทึกไว้ แล้วไปดำเนินการในเรื่องงบประมาณต่อไป

เมื่อมีเงินที่จะสร้างแล้ว ก็มีปัญหาคือที่ดินที่ก่อสร้างอาคารศาลหลังเดิมคับแคบ ติดเขตที่ดินศาลทางทิศตะวันตกก็เป็นบ้านพักปลัดจังหวัด ติดเขตทางทิศตะวันออกเป็นบ้านพักนายแพทย์ใหญ่ สาธารณสุข คลังจังหวัดและบ้านพักผู้ช่วยคลังจังหวัดอีกรวม 4 หลัง และในการก่อสร้างครั้งนี้กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการก่อสร้างบ้านพักผู้พิพากษาและจำศาลไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งจะต้องใช้ที่ดินมากพอสมควร ที่หลวงก็มีอยู่ทางนอกเมือง ไม่สะดวกแก่ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับศาลจะเดินทางไปมา ไม่สะดวกแก่ผู้พิพากษาและข้าราชการศาลอีกด้วย ทั้งอาคารศาลหลังเดิมอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการของจังหวัดสุรินทร์อยู่แล้ว สำนักผังเมืองก็มีความเห็นว่าควรสร้างอาคารใหม่ลงไปที่เดิม ซึ่งอยู่ตรงข้ามถนนสะพานถนนกับศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ แม้ติดขัดอยู่ที่มีบ้านพักของราชการส่วนอื่นอยู่หลายหลังดังกล่าว คุณฉลอง กัลยาณมิตร อธิบดีกรมการปกครอง ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์อยู่ในขณะนั้น ได้ช่วยเหลืออยู่เต็มที่ยังไม่ค่อยจะได้ผล จนเกือบจะต้องคืนเงินงบประมาณของกระทรวงยุติธรรมที่ตั้งไว้แล้ว เพื่อไปพิจารณาสร้างศาลที่จังหวัดอื่นที่จำเป็นต่อไป

ก็ได้มีคุณเสนอ มุลศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ท่านว่าในฐานะที่ท่านเป็นชาวสุรินทร์ ต้องการเห็นเมืองสุรินทร์ของท่านมีอาคารศาลที่สง่างาม ท่านว่าอย่าเพิ่งส่งเงินคืนเลยท่านจะช่วยอีกแรงหนึ่ง และยังได้มีชาวสุรินทร์

อีกท่านหนึ่ง คือ คุณสุวรรณ สมานหัตถ์ อัยการจังหวัดประจำศาลแขวงสุรินทร์ มาช่วยเป็นกำลังใจ และว่ามีอะไรจะใช้สอยท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ใช้ได้เต็มที่ ซึ่งท่านก็ได้ปฏิบัติตามคำมั่นที่ให้ไว้เป็นอย่างดีในเวลาต่อมา

ด้วยความกรุณาของท่านที่กล่าวนามมาข้างต้น และอีกหลายท่านช่วยเหลือ จึงได้มีการพิจารณาเรื่องที่คิดที่จะสร้างกันอีกครั้งหนึ่ง ได้ข้อยุติว่าจะสร้างอาคารหลังใหม่ลงในที่เดิม และเห็นว่าอาคารศาลที่จะสร้างใหม่ยาวกว่าอาคารเดิม และเกินเนื้อที่ไปมากนั้นควรจะมีแนวไปทางทิศตะวันออกจะสวยงามและเหมาะสมกว่า เพราะจะได้มีเขตศาลทางทิศตะวันออกไปติดถนนจิตรบำรุง ซึ่งเป็นถนนสายหลักถนนหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์ด้วย และทางทิศใต้ซึ่งเป็นด้านหน้าของศาลอยู่ติดถนนหลักเมืองแต่เนื้อที่ส่วนที่เกินนี้มีบ้านพักของนายแพทย์ใหญ่สาธารณสุข และคลังจังหวัดกับผู้ช่วยปลุกสร้างอยู่รวม 4 หลัง จึงได้มีการเจรจากันขึ้นกับแพทย์ใหญ่สาธารณสุข คลังจังหวัด ทั้งในหลักการและรายละเอียดต่าง ๆ มากมายหลายประการอยู่นานพอสมควรก็ตกลงกันได้โดยเพื่อเห็นแก่ความเจริญของบ้านเมืองก็ยอมที่จะรื้อถอนบ้านไป แต่กระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดให้มีบ้านพักใหม่ตามที่ท่านเห็นสมควร

ปัญหาต่อไปจึงมีว่ากระทรวงยุติธรรมจะสร้างบ้านพักชดเชยให้ที่ตรงไหน ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าที่หลวงที่พอจะว่างก็มีอยู่เฉพาะนอกเมือง ซึ่งไม่มีผู้ใดประสงค์จะไปอยู่เพราะอยู่ห่างไกลกว่าเดิมไปมาไม่สะดวก การก่อสร้างบ้านพักนี้จะก่อสร้างบ้านพักผู้พิพากษาด้วย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมก็ประสงค์จะให้ผู้พิพากษาได้มีบ้านพักอยู่ในเมืองและใกล้ที่ทำการ เพราะถ้าอยู่ห่างไกลออกไปจะไม่สะดวกทั้งความเป็นอยู่และการมาปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะสำหรับผู้พิพากษานั้นถ้าไม่มีฐานะทางครอบครัวดีมาแต่เดิมก็ยากนักที่จะมีรถยนต์ส่วนตัวใช้ ศาลก็มีรถยนต์อยู่คันเดียว กระทรวงยุติธรรมคำนึงถึงในข้อนี้ผู้นั้นก็ต้องการให้มีบ้านพักอยู่ใกล้ ๆ เช่นกัน

ด้วยความกรุณาร่วมมือเป็นอย่างมากของจังหวัดสุรินทร์ ท่านได้ให้ราชพัสดุจังหวัดจัดที่ดินที่หนองยาวซึ่งขณะนั้นยังเป็นหนองน้ำอยู่โดยสมบูรณ์เป็นที่ก่อสร้างบ้านพัก เพราะเห็นว่าที่หนองยาน้อยอยู่ในเขตตัวเมืองห่างจากศาลากลางจังหวัดไปก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น นับว่าเหมาะสมที่สุดแล้ว

เมื่อได้ที่ดินครบถ้วนแล้ว จึงได้ทำความตกลงกันต่อไป ได้ตกลงกันว่าเฉพาะบ้านพักคลังจังหวัดสุรินทร์นั้น เอาบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์พร้อมที่ดินเข้าแลก ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์ ไปหาเช่าบ้านพักอื่นอยู่ก่อน... ส่วนบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวง

บ้านพักผู้พิพากษาอีก 2 หลัง บ้านพักเจ้าศาล 1 หลัง บ้านพักซึ่งจะต้องก่อสร้างชดเชยให้แก่ นายแพทย์ใหญ่สาธารณสุข และผู้ช่วยคลังจังหวัดอีก รวม 3 หลังนั้น จะไปสร้างที่หนองยาว ตามแบบที่กรมโยธาธิการได้กำหนดให้ โดยกระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง และกระทรวงสาธารณสุข ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ตกลงกันได้แค่นี้ก็จะสิ้นงบประมาณอีกแล้ว ถ้าเข้าไปอีกก็จะต้องส่งงบประมาณที่ตังไว้คืนอีก

กระทรวงยุติธรรมจึงได้รับดำเนินการประกาศแจ้งความเรียกประกวดราคา ปรากฏว่า บริษัท รุ่งเรืองนครชัยก่อสร้าง จำกัด กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ประมูลได้ ได้ทำสัญญาจ้างก่อสร้าง เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2522 ซึ่งเหลืออีก 2 วันเท่านั้นก็จะสิ้นงบประมาณ ขณะนั้นบ้านพักนายแพทย์ใหญ่สาธารณสุข บ้านพักคลังจังหวัดกับผู้ช่วย ยังปลูกสร้างอยู่ ตามสัญญาการก่อสร้าง บริษัทผู้รับจ้างจะต้องรื้อถอนอาคารศาลหลังเดิมและบ้านพักนายแพทย์ใหญ่กับบ้านพักคลังจังหวัดและผู้ช่วยออก แล้วก่อสร้างอาคารศาลหลังใหม่ลงไป ศาลได้แจ้งให้นายแพทย์ใหญ่ คือนายแพทย์ไชยทอง ไกรโชค ซึ่งเพิ่งย้ายมารับราชการที่จังหวัดสุรินทร์ทราบ ท่านก็มอบบ้านพักให้รื้อถอนทันที โดยมีต้องรอฟังคำสั่งจากกระทรวงสาธารณสุข เพราะเชื่อถือตามที่ศาลแจ้งไปว่าตกลงกันแล้ว จึงขอขอบคุณนายแพทย์ไชยทอง ไกรโชค ไว้ ณ ที่นี้ด้วย ส่วนบ้านพักคลัง ท่านคลังจังหวัดได้มอบบ้านให้แล้วไปอยู่บ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุรินทร์ที่แลกกัน จึงคงเหลืออยู่เฉพาะบ้านพักผู้ช่วยคลังจังหวัดอีก 2 หลัง ซึ่งตามสัญญาเขียนไว้ว่าจะรื้อออกได้เมื่อได้ก่อสร้างบ้านชดเชยให้เข้าอยู่ได้แล้วหรือผู้ช่วยคล้อยยอมออกไปเช่าอยู่ที่อื่นก็ได้ หรือได้ ซึ่งบ้านเช่าที่เหมาะสมในจังหวัดสุรินทร์ก็หาได้ ไม่ง่ายนัก ทั้งบ้านที่จะสร้างชดเชยให้ก็ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างเลย สถานที่ก่อสร้างก็ยังเป็นหนองน้ำเจิงนองอยู่ อันนั้นนับว่าเป็นข้อขัดข้องในการก่อสร้างประการหนึ่ง

ส่วนที่ทำการศาลที่ต้องรื้อถอน ก็จำเป็นต้องหาที่ทำการชั่วคราวทั้งของศาลจังหวัดและศาลแขวง จังหวัดสุรินทร์ก็ได้กรุณาจัดให้ยืมสถานที่ทำการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชั้นล่างทั้งหมดให้เป็นที่ทำศาลชั่วคราว และยินยอมให้ดัดแปลงเพิ่มเติมห้องกว้างซอยเป็นห้องพิจารณาคดีได้ 6 ห้อง

อาคารที่ศาลก่อสร้างใหม่ แต่เดิมกรมโยธาธิการออกแบบไว้ไม่ต้องตอกเข็ม ครึ่งเมื่อทำการก่อสร้างวางฐานรากขุดดินลงไป ปรากฏว่าดินข้างล่างอ่อนต้องเปลี่ยนแปลงออกแบบเพิ่มเติมใหม่ตอกเข็ม และให้ขยับตัวที่ตั้งอาคารมาทางทิศตะวันตกอีกเล็กน้อย แล้วดำเนินการก่อสร้าง

เรื่อยมาเมื่อถึงวาระผู้ช่วยคลังจังหวัด 2 ท่านก็มอบบ้านพักให้หรือตอนทำการก่อสร้างอาคารศาลต่อมาจนแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2525 และได้ทำพิธีเปิดเป็นทางการในวันนั้น อนึ่ง ในระหว่างการก่อสร้างศาลได้จัดให้มีพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2524 ศาลได้รับความร่วมมือจากข้าราชการฝ่ายอื่น ทนายความ พ่อค้า และประชาชนชาวจังหวัดสุรินทร์ ได้กรุณามาเป็นเกียรติและให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ วัตถุเข้าของหลายอย่าง จนลุล่วงไปเมื่อทำพิธีเปิดในวันนั้นก็ได้รับความกรุณาจากท่านอีก จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ในวันทำพิธีเปิดศาลนี้ ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุรินทร์ได้จัดทำหนังสือที่ระลึกแจกแก่ผู้มีเกียรติที่มาร่วมพิธี ได้รับแรงจะเปิดให้ทันในเดือนเมษายน 2525 อันเป็นเดือนแห่งการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี จึงมีระยะเวลาการจัดทำหนังสือน้อย ต้องรีบทำแข่งกับเวลา ศาลได้รับความกรุณาจากท่านประธานศาลฎีกา ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ท่านปลัดกระทรวงยุติธรรม ท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล 3 ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ให้รูปถ่ายและคำขวัญ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความและเป็นมงคลยิ่งในวันสำคัญนี้ กรมศิลปากรช่วยเรียบเรียงประวัติศาลคุณสายัณห์ แยกทอง รองจำศาลฝ่ายประชาสัมพันธ์ช่วยรวบรวมทำเนียบผู้พิพากษา จำศาลจังหวัดคุณสงวน พันธุ์ศรี จำศาลแขวงสุรินทร์ รวบรวมทำเนียบผู้พิพากษาศาลแขวง ส่วนบทความนั้น เนื่องจากกระยะเวลามีจำกัดมากคงได้กล่าวมาแล้ว จะขอความกรุณาบทความจากท่านผู้ใดก็ตาม ได้พิจารณาหนังสือเรื่อง “ไปศาลให้สนุก” แล้วเห็นว่าน่าสนใจสมควรจะนำลงพิมพ์เป็นเรื่องหนึ่งในหนังสือนี้ แต่โดยที่หนังสือนี้พิมพ์เป็นเล่มขนาดเล็กด้วยความจำกัดแห่งเวลาและทุนรอน จึงพิมพ์เฉพาะเรื่องเมื่อท่านได้รับเกียรติให้เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จึงได้ขอความกรุณาจากท่านผู้เรียบเรียงคือคุณอมรศักดิ์ นพรมภา เลขานุการศาลอาญา และ คุณนันทชัย เพียรสนอง ผู้พิพากษาประจำกระทรวงช่วยราชการศาลอุทธรณ์ ขออนุญาตนำลงพิมพ์ ท่านก็กรุณาอนุญาต จึงขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้

ในการพิมพ์หนังสือก็ได้รับความอนุเคราะห์จากคุณชัชชาติ ละเอียด ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุรินทร์ รับเป็นธุระช่วยจัดการให้ในราคาดิรภาพเป็นอย่างมากเพราะเหตุคุณศิริวิภา ละเอียด ภริยาเป็นเจ้าของกิจการพิมพ์อยู่ หนังสือจึงได้เป็นรูปเล่มดังที่ท่านได้เห็นอยู่นี้

ตามที่ได้เรียนมาตั้งแต่ต้น คือความเป็นมาในการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาล

แขวงสุรินทร์ นับตั้งแต่เริ่มต้นมาจนเสร็จเป็นอาคารที่สง่างามแห่งหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์ ในการก่อสร้างนี้หากเป็นเหตุให้เกิดความกระทบกระเทือนอยู่บ้างดังที่ปรากฏอยู่ในคำขวัญของท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ก็มั่นใจว่าอยู่ในนิสัยที่จะร่วมมือกันแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

ในที่สุดนี้ ผู้บันทึกในฐานะที่เป็นผู้ประสานงานในการก่อสร้างครั้งนี้ตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมให้ความกรุณาช่วยเหลือ และทุกท่านที่มาในวันพิธีสำคัญนี้ ขออวยพรให้ท่านประสบความสำเร็จ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป สวัสดีครับ.

อำพัน สุวรรณรัตน์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุรินทร์

รายนามผู้บริจาคทรัพย์สินของ เนื่องในพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัด และศาลแขวงสุรินทร์

1. บริษัทสหสุรินทร์เครดิต จำกัด
บริษัทสุรินทร์เครดิต จำกัด
2. บริษัทสามสุรินทร์เครดิต จำกัด
3. ตระกูลลิมสุรินทร์
4. ร้านบำรุงขนต์
5. คุณคุณธนา วงศ์อารีย์สันติ
6. คุณวิชิต ทศานเศรษฐ์
7. บริษัททรรวัฒน์ จำกัด สาขาสุรินทร์
8. คุณกิตติ ปานะตะตาสกุล
9. คุณสุข รังคกุลนุวัฒน์
10. โรงสีเจริญผล
11. คุณเอี่ยม รุ่งธนาเกียรติ
12. คุณสุรัตน์ คุณเวทย์นพวงษ์
13. คุณเกษมเลียง แซ่ตั้ง
14. คุณวิทยา พงษ์นุเคราะห์ศิริ
15. คุณชัยยุทธ วรรณเทพสกุล
16. โรงสีสินอุดม
17. คุณสงวน รุ่งเจริญไพศาล
18. คุณน่ายชัย เตียวเจริญโสภา
19. คุณทองจิ่ง แซ่ฮ่ง
20. คุณอนันต์ เหลืองศิริวรรณ (เซียง)
21. คุณวรรณิษฐ์ สิริขาย (ซุ่ย)
22. คุณกำพล อมรกาญจนวัฒน์ (เม้ง)
23. คุณณรงค์ - สมพร รอดทอง
24. คุณอนันต์ เตียวเจริญโสภา (ฮั่ง)
25. คุณสงวน นันวันดี
26. คุณวิชัย จรัสกลางกูร
27. คุณเทอดศักดิ์ เหลืองสกุลไชย
28. คุณประพิน จิตรไชยวัฒน์
29. คุณชวาล วรรณศรี
30. คุณอาคม อรุณชัยภิรมย์

